

PAPER DETAILS

TITLE: Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemi ile Çevresel Bilincin Gelistirilmesi

AUTHORS: Ahmet TOKMAK,Mehmet KARAMIK,Genç Osman ILHAN

PAGES: 21-40

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2755917>

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemi ile Çevresel Tutumun Geliştirilmesi

Ahmet Tokmak¹

Mehmet Karamık²

Genç Osman İlhan³

Makale Bilgisi	Öz
DOI: 10.21612/yader.2023.002	
Makale Geçmişi	
Geliş tarihi	07.11.2022
Düzeltilme	05.12.2022
Kabul	14.12.2022
Anahtar Sözcükler	
Sosyal bilgiler eğitimi	
Drama yöntemi	
Çevresel tutum	
Çevre sorunları	
Öğrenci görüşleri	
Makale Türü	
Araştırma Makalesi	

Araştırmada sosyal bilgiler dersi kapsamında drama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen etkinliklerin çevresel tutum bağlamında öğrencilerin duyu, düşünce ve eylemde bulunmaya istekliliklerine etkisi incelenmiş, çalışmaya dahil edilen öğrencilerin çevre sorunlarına ve sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin kullanılmasına ilişkin görüşleri toplanmıştır. Araştırma, karma yöntem ilkeleri doğrultusunda iç içe gömülü desen ile yürütülmüştür. Araştırmanın nicel boyutunda deneysel desenlerden ön test - son test tek gruplu desen kullanılmıştır. Çalışma grubu 26 ortaokul 7. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Nicel veriler çevresel tutum ölçeği ile toplanmıştır. Nitel verilerin toplanmasında ise araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve etkinlik günlükleri kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde ön test ve son test puanlarının normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden eşleştirilmiş iki örneklem t testi, nitel verilerin analizinde ise içerik analizi ve betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Nicel ve nitel analizler sonunda elde edilen test sonuçları, kodlamalar ve frekanslara yönelik bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Bazı öğrenci cevapları kesitler halinde verilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre sosyal bilgiler dersinde drama yöntemi ile gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin çevresel bilinçlerinin geliştirilmesinde olumlu yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik görüşlerinin uygulamalar sonunda çeşitlendiği ve bu konuda bilgi birikimlerinin arttığı belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin kullanılmasına yönelik görüşlerinin ağırlıklı olarak olumlu yönde olduğu belirlenmiş, derslerin bu şekilde daha akılda kalıcı, eğlenceli geçtiğini belirttikleri görülmüştür. Ancak sınırlı sayıda öğrencinin ise drama etkinliklerinin gerginlik verici ve zaman alıcı olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda farklı dersler ve öğrenci grupları kapsamında drama yöntemi ile uygulamalar yapılması ve sonuçların farklı değişkenler açısından incelenmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

1 Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, İzmir İl MEM, Türkiye, email: tokmak87@hotmail.com, Orcid Id: 0000-0002-3902-5825

2 Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul İl MEM, Türkiye, email: karamike@gmail.com, Orcid Id:0000-0002-6132-5007

2 Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, email: gosman.ilhan@gmail.com, Orcid Id:0000-0003-4091-4758

Giriş

Bireyin hayatında farklı alanlar içerisinde karşılaştığı ve uyum çabası içinde olduğu yenilikler ve değişimler öğrenme deneyimlerini arttırmaktadır. Karşılaşılan sorunlara yönelik problem çözme becerisi geliştirilmesi ya da olaylar karşısında kullanılması gereken eleştirel düşünme becerisi gibi becerilerin doğal gelişim seyri bu öğrenme deneyimleri ile olmaktadır. Bunlar toplumsal hayatın ve sosyal yaşamın beraberinde getirdiği informal öğrenmeler olarak değerlendirilebilir. Informal öğrenmeler kendiliğinden, yaşamın doğal seyri içerisinde gerçekleşen öğrenmelerdir (Kılıç, Recepoğlu, 2022). Ancak bireyin toplum hayatına başarılı bir şekilde uyum sağlaması, bilinçli vatandaşlık özellikleri göstermesi ve evrensel doğrular için mücadele edebilecek bilinç seviyesine ulaşabilmesi için birtakım eğitim süreçlerinden geçmesi gerekmektedir (Saklan, Karakütük, 2022; Aktaş, Tokmak ve Kara, 2021).

Eğitimin birey için kaçınılmaz oluşu, medeni bir varlık olarak insan yaşamının başlangıcından itibaren neden sonuç ilişkisi ile açıklanabilir. Farklı dönemlerde farklı gerekçelerle insan hayatının bir parçası olan formal eğitim süreci ve bunun uygulayıcısı olarak okullar yüzyıllar içerisinde önemli değişimlere uğramıştır. Bu değişimin başlıca sebepleri olarak savaşlar, toplumsal olaylar, ülke politikalarının değişimi, vatandaşlık politikaları gibi farklı nedenler sayılabilir (Kırkıç, 2022). Yaşanan bu değişimler okullarda öğretimi yapılan derslerin belirlenmesinde ya da belirlenen derslerin öğretim programlarına dair amaç, hedef, kazanım ve konu içeriği boyutunda önemli etkilere sahip olmuştur (Bahar, Bümen, 2022). Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerde geliştirmeye çalıştığı temel beceriler, uygulanan değerler eğitimi, bireyin toplumsal uyum sağlayabilmesine yönelik konu içerikleri ve vatandaşlık eğitimi yönü ile bireyi toplum hayatına hazırlamaya çalışır (Sarıgöl, 2022). Bireyin yaşadığı yere dair tarihsel bilinç geliştirmesi, yaşadığı bölgenin çevresel ve coğrafi özelliklerinin farkında olması adına tarih ve coğrafya konularının ağırlık gösterdiği sosyal bilgiler dersi aynı zamanda disiplinlerarası yapısıyla sosyal bilimlere dair farklı alanları da konu kapsamında barındırmaktadır (Utkür Güllühan, Bekiroğlu, 2022).

Sosyal bilgiler dersi öğrencilerde farklı beceri türlerinin geliştirilmesi ve küresel sorunlar bağlamında farklı konularda öğrenci tutumlarının iyileştirilmesi açısından önemli avantajlara sahip bir ders olarak değerlendirilebilir. Dersin konu kapsamı açısından zenginliği bu avantajın temel sebebidir. Son yıllarda küresel boyutta farkındalığı artan bir konu olarak çevresel sorunlar ülkelerin ortak çözüm planları doğrultusunda ders kitaplarında ve öğretim programlarında sıklıkla yer verilen bir konu haline gelmiştir (Kara, Özdemir, 2020). Sosyal bilgiler dersi de öğrencilere çevre eğitimi verilmesi, öğrencilerde çevre okuryazarlığının ve çevresel tutumun olumlu yönde geliştirilmesi adına önemli bir ders olarak görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinin disiplinlerarası yapısıyla zenginleştirilmiş konu içeriği ders öğretim süreçleri açısından da önemli avantajlar sağlamaktadır. Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretiminin farklı yöntem ve teknikler ile gerçekleştirilmesine yönelik sıklıkla yürütülen çalışmalar kanıt olarak gösterilebilir (Ak, Oruç, 2022; Yeşiltaş, Akcan, 2022; Çelik, İlhan, 2021; İlhan, Oruç, 2019; Yılmaz, Tuncay, 2022)

Sosyal bilgiler dersi 2018 yılında yenilenen öğretim programına uygun olarak; ilkökul 4. sınıf ve ortaokul 5, 6, ve 7. sınıf kademelerinde haftada 3 ders saati olmak üzere okutulmaktadır. Sosyal bilgiler dersi öğretim programı yapısı itibarıyla 7 öğrenme alanı etrafında dizayn edilmiştir.

Aynı zamanda öğretim programında kazandırılması hedeflenen 27 temel beceri ele alınmıştır. Değerler eğitimi boyutunda ise 18 farklı değer bulunmaktadır. Sosyal bilgiler dersi öğretimine yönelik belirlenen kazanımlar incelendiğinde dersin ağırlıklı konu yapısını tarih ve coğrafya konularının oluşturduğu görülmektedir (Çakmak, Akgün, Salur, 2022; Yılmaz, Ablak, Akpınar, 2022). Tarih konularının tarih şeridi üzerinde ilkçağlardan günümüze ulaşacak şekilde kurgulandığı, coğrafya ile ilgili konuların ise çoğunlukla beşeri coğrafya konuları kapsayacak şekilde ele alındığı belirlenmiştir (Oğuz Haçat, Demir, 2018). Bu durumun tarih ve coğrafya konularının öğretiminde sıklıkla geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanılması ve dersin “ezber dersi” algısını beraberinde getirdiği söylenebilir (Şimşek, 2008; Yılmaz, Kaya, 2011; Güngör, 2019; Metin Göksu, 2020). Ancak yenilenen öğretim programı ve eğitim anlayışı her geçen gün geleneksel eğitim yöntemlerinden uzaklaşmaktadır (Özalkan, 2021). Aynı zamanda öğretim programında kazandırılması hedeflenen becerilerin geleneksel eğitim yöntemleri ile kazandırılması ise mümkün olmamaktadır. Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretimine yönelik olarak yürütülen farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı araştırma çalışmaları sonuçları bakımından önem arz etmektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde öğrenci merkezli olarak uygulanan yöntemler içerisinde drama yöntemi ile gerçekleştirilen uygulamalar sonuçları açısından dikkat çekicidir. Çetinkaya Aydoğdu ve Kırpık (2021) tarafından sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması ile ilgili öğrenci görüşlerinin araştırıldığı çalışmada; kullanılan bu yöntem ile öğrencilerin konuları anlama ve hatırlama düzeylerinde olumlu yönde bir etki sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öztürk ve Korkmaz (2020) tarafından yürütülen çalışmada ise; teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin problem çözme becerilerine yönelik geleneksel eğitim yöntemlerine göre daha fazla katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Drama yönteminin farklı değişkenler açısından etkilerinin incelendiği çalışmalar dramanın eğitim süreçlerine olumlu katkılar sağladığını ortaya koymaktadır.

Dramaya ilişkin literatür incelendiğinde 1930-1940’lı yıllarda “drama” sözcüğünün “tiyatro” ile eş anlamlı olarak kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Daha sonra ise bu sözcük yaptıkları işin başka kişiler için tam olarak anlaşılmasını isteyenler tarafından “yaratıcı”, “eğitsel” ve “çocuk” gibi ön ekler alan bir kavram olarak, eğitsel ya da eğitimde drama, çocuk draması vb. biçimlerde kullanılmaya başlanmıştır (Adıgüzel, 2008). Eğitimde drama kavramı, okul programlarında iki farklı biçimde işlev görmek ve adlandırılmaktadır. Farklı içerik birimlerinin (dil, tarih, matematik, coğrafya, resim, müzik) öğretiminde bir yöntem olarak kullanılmakta, hem de “drama dersi” adıyla drama sanatı yoluya bireysel gelişimi desteklemede ve sanatsal üretimi ortaya koymakta kullanılmaktadır (Somers, 1994). Drama yönteminin öğretim süreçlerinde bir eğitim aracı olarak kullanılması yeni bir durum değildir ancak yöntemin farklı değişkenler açısından olumlu etkilerine yönelik genel kabul için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. 20. yüzyılın sonlarında dramaya yönelik sosyolog, psikolog ve sinirbilimcilerin yaptıkları araştırmalar dramanın etkili bir öğretim yöntemi olarak kullanılması adına bir eşik olmuştur. İnsan içgüdülerinin somutlaştırılmış ve bağlamsallaştırılmış öğrenmeye ihtiyaç duyduğunu kanıtlayan bu araştırmalar ve sonrasında Howard Gardner tarafından geliştirilen çoklu zeka kuramının ortaya çıkışı dramanın etkili bir öğretim yöntemi olarak kullanılmaya başlaması açısından önemlidir. Drama ile eğitimde performans dayalı ve disiplinlerarası bir şekilde bireyin öğrenmelerinin çeşitlenmesi ve somutlaştırılması, empati duygusunun gelişmesi, hayal güçlerinin zenginleşmesi amaçlanmaktadır (Van de Water, 2021). Tüm bu amaçlar temel olarak bireyin daha iyi anlamasına yöneliktir. Best (1996) eğitimde dramayı; etkili bir öğrenmeyle sonuçlanan, hem duyguları hem de duyguları içeren benzersiz ve yeri doldurulamaz bir eğitim deneyimi olarak açıklamaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin sosyal ilişkilerinin geliştirilmesinde, sınıf ikliminin iyileştirilmesi ve işbirliği anlayışının sağlamlanmasında da dramanın önemli etkilerinin olduğu söylenebilir.

(Joronen, Konu, Rankin ve Åstedt-Kurki, 2011; Catterall, 2007; Mages, 2010; Adıgüzel Burgul, Süslü, 2017). Drama yönteminin eğitim sürecinin iyileştirilmesi, zenginleştirilmesi ve öğrenme kalıcılığının artırılmasına yönelik olumlu etkilerini değerlendiren çalışmalar dışında dramanın ahlak eğitimi özelinde etkilerinin ortaya çıkartılması kapsamında Çin anakarasında bir devlet okulunda çalışma yürüten Feng (2022); elde ettiği sonuçlar bakımından dramanın öğrencilerde monolojik bir öğretimden ziyade diyalogik bir şekilde ahlaki düşünmeyi başlatma ve alternatif bakış açıları geliştirme açısından olumlu etkilere de sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Drama yönteminin eğitimde farklı planlama ve uygulamalarla çeşitli konular etrafında uygulanmasına yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde; drama yöntemi ile olumlu tutum geliştirme, değer ve ahlak eğitimi, iyiye yönelik farkındalık oluşturma hedeflerine yönelik olumlu sonuçlar elde edildiği belirlenmiştir. Literatürde eğitimde drama yönteminin kullanılması ile elde edilen olumlu sonuçların varlığı bu araştırma sürecinde dramanın bir eğitim yöntemi olarak kullanılması adına temel motivasyonu oluşturmuştur. Bu çalışmada sosyal bilgiler dersi kapsamında drama yöntemi kullanılarak öğrencilerde çevre bilincinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla araştırmaya yönelik olarak belirlenen araştırma soruları şunlardır:

- Drama yöntemi ile gerçekleştirilen uygulamalar sonucu öğrencilerin Çevresel Tutum Ölçeği'nin Duygu, Düşünce ve Eylemde Bulunmaya İsteklilik alt boyutlarından aldıkları puanların dağılımı nasıldır?
- Öğrencilerin çevresel sorunlara yönelik görüşleri nelerdir?
- Sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin kullanılmasına yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada sosyal bilgiler dersi kapsamında drama yönteminin kullanılmasının öğrencilerin çevresel tutumuna yönelik etkileri araştırılmıştır. Araştırma karma yöntem ilkelerine göre yürütülmüştür. Karma yöntem, nicel ve nitel verileri birlikte kullanarak bir durumu farklı yönleriyle incelemeye fırsat sağlamaktadır. Bu sayede nitel ve nicel verilerin birbiriyle karşılaştırılmasına, tek yönlü olarak yürütülen çalışmalarda kullanılan yöntemin zayıf yönlerinin ortadan kaldırılmasına, bütüncül bir anlayışla nicel verileri destekleyecek nitel verilerin elde edilmesine imkân sağlamaktadır. Karma yöntem araştırmaları için Creswell, Plano Clark (2014) tarafından altı farklı desen açıklanmıştır. Desenlerin farklılaşmasındaki temel faktör nicel veya nitel verilerin kullanımına yönelik ağırlık durumu, sıralaması ya da birliktelik sürecidir. Bu çalışmada nitel veya nicel boyutun ağırlık kazandığı, iki boyutunda ortak olarak işe koşulabildiği eşzamanlı üçgenleme deseni kullanılmıştır. Bu sayede nitel veya nicel veri toplama araçlarıyla elde edilen veriler yine nitel veya nicel veri toplama araçlarıyla desteklenebilmektedir. Bu araştırma sürecinde drama etkinlikleri uygulama sürecinde kullanılmış ve süreç boyunca öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın nicel boyutunda ise deneysel desenlerden tek gruplu ön test - son test deseni kullanılmıştır. Uygulamalar öncesinde ve araştırmanın sonunda öğrencilere çevresel tutum ölçeği uygulanarak çevresel tutum durumları nicel olarak tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın yürütüleceği çalışma grubu olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden kolay örnekleme yöntemine uygun olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda bu çalışmada, araştırmacının sosyal bilgiler öğretmenini olarak görev yaptığı Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir devlet okulunda uygulamanın yürütülmesi adına belirlenecek sınıf için bazı kriterler aranmıştır. Araştırmacının öğretmen olarak görev yaptığı sınıflar içerisinde; okulda ders dışı egzersiz çalışması olarak yürütülen drama çalışmalarına katılan öğrencilerin ağırlıklı olarak bulunduğu sınıf çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Sınıf içerisinde çalışmaya dahil olmak istemeyen öğrencilerin belirlenmesi adına öğrencilere gönüllü onam formu dağıtılmıştır. Yapılan incelemeler sonunda sınıfta bulunan öğrencilerin tamamının çalışmaya gönüllü olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya dahil edilen öğrencilerin velilerinden çocuk rıza formu alınmıştır. Araştırma kapsamında çalışmanın yürütüldüğü kurumdan gerekli izinler alınmış ve etik kurul onayı tarafından çalışmanın yürütülmesi adına etİge aykırı herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Araştırma 7. sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. Çalışma grubu olarak belirlenen şubenin öğrenci sayısı 26'dır. Öğrencilerin tamamı çalışmaya katılmıştır. Bu öğrencilerden 14'ü kadın 12 öğrenci ise erkektir. Öğrenciler arasında belirgin bir yaş farkı yoktur. Sınıfın sosyoekonomik düzeyi orta düzeyde olmak üzere benzerdir. Öğrenci velilerinin tamamı okuryazar ve en az ortaokul mezunu olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama süreci iki boyutlu olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel verilerinin elde edilmesinde çevresel tutum ölçeğinde öğrencilerin tutumlarını duygu, düşünce ve eylemde bulunmaya isteklilik boyutunda ölçmek için oluşturulmuş 21 maddenin yer aldığı 3. boyut kullanılmıştır. Nitel verilerin elde edilmesinde ise yarı yapılandırılmış görüşme formu ve etkinlik günlüğü kullanılmıştır.

Çevresel Tutum Ölçeği

Ortaokul öğrencilerinin çevresel tutumlarının belirlenmesi amacıyla kullanılan "Çevresel Tutum Ölçeği" Özata Yücel ve Özkan (2014) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci alt boyut öğrenci bilgilerine yönelik, ikinci alt boyut öğrencilerin çevre ile ilgili davranışlarına yönelik, üçüncü alt boyut ise öğrencilerin çevreye yönelik duygu ve düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla oluşturulmuştur. Ölçekte ikinci alt boyutta 14 madde, üçüncü alt boyutta ise 21 madde bulunmaktadır. Ölçeğin 14 maddelik boyutunun madde toplam korelasyonları 0,37 - 0,67 arasında belirlenmiştir. Cronbach Alpha değeri 0,84, Gutman Split Half değeri 0,831 ve Spearman Brown katsayısı ise 0,83 olarak belirtilmiştir. Ölçeğin 21 maddelik son boyutunda ise madde toplam korelasyonları 0,30 ile 0,77 arasında belirlenmiş, Cronbach Alpha değeri 0,81, Gutman Split Half 0,73, Sperman Brown değeri ise 0,73 olarak belirtilmiştir. Ölçeğin tamamına yönelik belirlenen Cronbach Alpha değeri ise 0,88 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğe yönelik ölçek geliştiricisi tarafından belirtilen bu değerler ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Araştırmada ölçeğin kullanılması ile ilgili gerekli izinler ölçek geliştiricilerinden alınmıştır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmanın nitel veri toplama araçlarından biri olarak araştırmacı tarafından hazırlanan 7 soruluk form kullanılmıştır. Formda yer alan sorular ile ilgili sosyal bilgiler alan uzmanı üç kişinin

görüşleri alınmıştır. Değerlendirmeler sonrasında bazı maddelerin ifade biçimleri değiştirilmiştir. Formun yazım kuralları ve anlatımsal akışla ilgili değerlendirmeler için iki farklı Türkçe öğretmenin görüşleri alınmış, ortak olarak görüş birliğine varılan kısımlarla ilgili düzeltmeler yapılmış, forma son hali verilmiştir. Form kapsamında öğrencilerin uygulama öncesinde ve sonrasında sosyal bilgiler dersinin anlamı ve dramanın derste bir yöntem olarak kullanılmasına yönelik görüşleri, çevresel sorunlara ve çevre bilincine yönelik düşünceleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Etkinlik Günlüğü Yapılandırılmış Formu

Araştırmaya yönelik gerçekleştirilen oturumlar sonrasında öğrencilerin uygulamaya yönelik görüş ve düşüncelerinin alınması için araştırmacı tarafından “Drama Uygulaması Etkinlik Günlüğü” geliştirilmiştir. Günlükte bulunan sorular için iki sosyal bilgiler alan uzmanının görüşleri alınmış ve dil kontrolleri iki Türkçe öğretmeni tarafından yapılmıştır. Günlük öğrencilerin gerçekleştirilen drama uygulamalarına yönelik olarak hislerinin ve süreç boyunca yaşanan zorluk ve olumsuzların belirlenmesi amacıyla oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Uygulama Süreci

Çalışmada, araştırma sorularına yönelik olarak nitel ve nicel boyutta farklı veri toplama araçları kullanılmıştır. Görüşme formu uygulamalar öncesinde ve uygulamalar sonrasında olmak üzere iki farklı zamanda uygulanmış, çalışmada gerçekleştirilen uygulamaların öğrenci düşünceleri üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Diğer nitel veri toplama aracı olan etkinlik günlüğü ise beş hafta boyunca gerçekleştirilen etkinlikler süresince her haftanın son saatinde olmak üzere beş kez kullanılmıştır. Öğrencilerin etkinlik günlüğü için kullandıkları ortalama süre ise 5 dk olarak tespit edilmiştir.

Nicel veri toplama aracı olarak kullanılan çevresel tutum ölçeği 3. alt boyut ön test ve son test olmak üzere iki kez uygulanmıştır. Ölçek ile öğrencilerin uygulamalar sonrasında çevresel tutumlarındaki değişim belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrenciler ölçeği ortalama 25 dk içerisinde tamamlamışlardır. Uygulama süreci ile bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Uygulama Süreci ve Gerçekleştirilen Etkinlikler

Uygulama Haftası	Yapılan Etkinlik
1. Hafta	Çevresel Tutum Ölçeği (Ön test) Ön Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Uygulama
2. Hafta	Aral Gölü Etkinliği Etkinlik Günlüğü - 1
3. Hafta	Aral Gölü Etkinliği Etkinlik Günlüğü - 2
4. Hafta	Toprağın Bilinçli Kullanımı Etkinlik Günlüğü - 3
5. Hafta	Toprağın Bilinçli Kullanımı Etkinlik Günlüğü - 4
6. Hafta	İnsan Çevre Etkileşimi Etkinlik Günlüğü - 5

7. Hafta

Çevresel Tutum Ölçeği (Son test)

Son Yarı Yapılandırılmış Görüşme Uygulama

Araştırmanın uygulama takvimi gerçekleştirilen üç etkinlik ile beş haftalık bir süreçte tamamlanmıştır. Ancak araştırma öncesinde ve sonrasında gerçekleştirilen ön test - son test ve anket uygulamaları ile tüm süreç toplamda 7 hafta sürmüştür. Sosyal bilgiler dersinin haftalık 3 ders saatlik süresi 1 oturum olarak ele alınmıştır. Aral gölü etkinliği ve toprağın bilinçli kullanımı etkinlikleri 2'şer hafta devam etmiştir.

Görsel 1. Uygulama Sürecinden Fotoğraflar

Verilerin Analizi

Araştırma karma yöntem ilkelerine göre yürütülmüş olup nitel ve nicel boyutta veriler elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen nicel veriler, SPSS (Statistical Package Program for Social Science) 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçek ve test puanlarının normallik sınamasında çarpıklık (skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayıları kullanılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2011). Ön test ve son test puanlarının her ikisinin de normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Örneklem grubunun iki farklı durumda ortaya çıkan ölçek puanlarını karşılaştırmak amacıyla eşleştirilmiş iki örneklem t testinden yararlanılmıştır. Analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi 0,05 $p < 0,05$) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler dersi kapsamında 5 haftalık drama eğitiminin çevresel tutum üzerindeki etki büyüklüğünü belirlemek amacıyla Hedges ve Olkin (1985) tarafından düzenlenen Cohen's d istatistiği kullanılmıştır. Formüldeki d' istatistiğinin etki büyüklüğünü hesaplamada yeterli olmayacağı anlaşıldığından Cohen (1988) tarafından korelasyon katsayısıyla düzeltme uygulanmıştır.

$$d' = \frac{X_1 - X_2}{SS} = \frac{t}{\sqrt{N}}; \quad d = \frac{d'}{\sqrt{1-r}}$$

Araştırmanın nitel boyutunda elde edilen veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ve etkinlik günlüklerinden elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Analizler sonucunda ortaya çıkan kavramlar, kodlamalar ve temalar halinde tablolarda sunulmuştur. Kavramsal kodlamalara yönelik frekans değerleri verilmiştir. Öğrenci görüşleri ve etkinlik günlüğünden seçilen bazı öğrenci ifadeleri kesit olarak sunulmuştur. Yapılan analizlere yönelik güvenilirlik hesaplamalarında Miles ve Huberman tarafından geliştirilen güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) formülüne uygun olarak iki farklı alan uzmanının görüşleri alınmış ve görüş ayrılığı - görüş birliği oluşan durumlar ile ilgili yapılan hesaplamalar sonunda güvenilirlik oranı %87 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma sürecinde gerçekleştirilen eğitimde drama uygulamaları kapsamında nicel ve nitel veri toplama araçlarından elde edilen veriler doğrultusunda ortaya çıkan bulgular araştırma sorularına uygun olarak başlıklar halinde sunulmuştur.

Drama Uygulamaları Öncesinde ve Sonunda Öğrencilerin Çevresel Tutum Ölçeği Kapsamında Duygu, Düşünce ve Eylemde Bulunmaya İsteklilik Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımına İlişkin Bulgular

Eğitimde drama uygulamaları ile gerçekleştirilen 5 haftalık etkinlikler sonunda öğrencilerin çevresel tutumları kapsamında duygu, düşünce ve eylemde bulunmaya isteklilik alt boyutlarında yaşadıkları değişim ile ilgili bilgiler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 2’de ön test ve son test puanlarına ait betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 2. *Ön test - Son test Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler*

Ölçek/Test	Test Zamanı	N	Min.	Maks.	$\bar{X}$	SS	Ç.	B.
Duygu	Ön test	26	3,00	4,14	3,45	0,30	0,69	-0,05
	Son test	26	3,71	4,86	4,25	0,25	0,19	0,71
Düşünce ¹	Ön test	26	2,38	3,63	3,09	0,28	0,02	0,68
	Son test	26	1,50	2,75	2,10	0,27	0,14	0,65
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	Ön test	26	2,83	3,83	3,39	0,28	0,07	-0,97
	Son test	26	3,17	4,67	3,84	0,33	0,34	0,63
ÇEVRESEL TUTUM TOPLAM	Ön test	26	2,83	3,47	3,25	0,15	-0,75	0,78
	Son test	26	3,69	4,25	4,00	0,15	-0,09	-0,52

Ç.: Çarpıklık B.: Basıklık

1: Düşünce boyutundaki maddeler ters kodlanmıştır.

Tablo 2’ye göre duygu boyutu ön test puanı $3,45 \pm 0,30$ ve son test puanı $4,25 \pm 0,25$ olarak tespit edilmiş olup her iki ölçümde puanların normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Son test puanlarının ön test puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş, istatistiksel anlamlılık için eşleştirilmiş t testinden yararlanılmıştır. Tablo 2’ye göre düşünce boyutu ön test puanı $3,09 \pm 0,28$ ve son test puanı $2,10 \pm 0,27$ olarak tespit edilmiş olup her iki ölçümde puanların normal dağılım

gösterdiği tespit edilmiştir. Son test puanlarının ön test puanlarına daha düşük olduğu görülmekte olup istatistiksel anlamlılık için eşleştirilmiş t testinden yararlanılmıştır. Tablo 2'ye göre eylemde bulunmaya isteklilik boyutu ön test puanı $3,39 \pm 0,28$ ve son test puanı $3,84 \pm 0,33$ olarak tespit edilmiş olup her iki ölçümde puanların normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Son test puanlarının ön test puanlarına daha yüksek olduğu görülmekte olup istatistiksel anlamlılık için eşleştirilmiş t testinden yararlanılmıştır. Tablo 2'ye göre çevresel tutum ölçek toplamına ait ön test puanı $3,25 \pm 0,15$ ve son test puanı $4,00 \pm 0,15$ olarak tespit edilmiş olup her iki ölçümde puanların normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Son test puanlarının ön test puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmekte olup istatistiksel anlamlılık için eşleştirilmiş t testinden yararlanılmıştır.

Tablo 3'te ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına ait eşleştirilmiş t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Ön test ve Son Test Puanlarının Karşılaştırılması

Test Zamanı	Ort. Farkı	SS Farkı	SH Farkı	t	sd	p	Cohen's d	Etki Büyüklüğü
Duygu	-0,81	0,28	0,06	-14,42	25	0,000	3,872	Muazzam
Düşünce ¹	0,99	0,26	0,05	19,27	25	0,000	5,663	Muazzam
Eylemde Bulunmaya İsteklilik	-0,45	0,54	0,11	-4,23	25	0,000	0,662	Orta
ÇEVRESEL TUTUM TOPLAM	-0,75	0,21	0,04	-18,29	25	0,000	3,667	Muazzam

1: Düşünce boyutundaki maddeler ters kodlanmıştır.

Tablo 3'e göre duygu ($t=-14,42$; $p<0,05$), düşünce ($t=19,27$; $p<0,05$), eylem isteği ($t=-4,23$; $p<0,05$) alt boyut puanları ve çevresel tutum ölçeği toplam ($t=-18,29$; $p<0,05$) ön test ve son test puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler dersi kapsamında 5 haftalık drama uygulaması sonucunda çevresel tutumda anlamlı düzeyde artış tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler dersi kapsamında 5 haftalık drama uygulamasının çevresel tutum üzerindeki etkisinin muazzam etki düzeyinde olduğu ($d > 2$) tespit edilmiştir. Benzer şekilde sosyal bilgiler dersi kapsamında 5 haftalık drama uygulamasının duygu ve düşünce üzerindeki etkisinin benzer şekilde muazzam etki düzeyinde olduğu; eylem isteği üzerindeki etkisinin ise orta düzeyde ($0,50 < d < 0,80$) olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Çevresel Sorunlara Yönelik Görüşleri ile İlgili Bulgular

5 haftalık bir süreç içerisinde üç farklı etkinlik ile gerçekleştirilen eğitimde drama uygulamaları öncesinde ve uygulamalar sonunda öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşme formları doğrultusunda gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen öğrencilerin çevresel sorunlara yönelik görüşleri analiz edilmiş ve elde edilen bulgular tablolastırılmıştır. Bazı öğrencilerin görüşleri kesit olarak sunulmuştur.

Eğitimde drama uygulamaları öncesinde öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla sorulan soruya verilen cevaplarda öne çıkan çevre sorunları uygulama öncesi ve uygulama sonrası olarak Tablo 4'te ve Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 4. *Uygulama Öncesi Öğrencilerin Çevre Sorunlarına Yönelik Görüşleri*

Tema	Alt tema	Kodlamalar	Frekans
ÇEVRE SORUNLARI	Çevre kirliliği	Su kirliliği	5
		Hava kirliliği	6
	Atık Sorunu	Fabrika atıkları	4
		İnsan atıkları	7
		Geri dönüşüm eksikliği	5
	Bilinçsiz Şehirleşme	İnşaatlar	3
		Ormanlık alanların yok edilmesi	4
Toplam			34

Drama uygulamaları öncesinde öğrencilerin çevresel sorunları yönelik görüşleri incelendiğinde öğrenci cevaplarının üç alt tema etrafında kümелendiği belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri incelendiğinde çevre sorunlarına yönelik 7 farklı kodlama etrafında 34 frekans tespit edilmiştir. Öğrenci görüşlerinden bazıları şunlardır;

Öğr.1 “Evrende her şeyin bir düzeni olduğunu hepimiz biliriz. Eğer bu düzen olmasaydı ne olurdu? Evrendeki düzen olmasaydı dört mevsim yaşayamazdık ya da ya çok soğuk ya çok sıcak olurdu. Tabi bu da dengesizliğe yol açardı. Ve doğa da öyledir. Doğada yaşayan canlıların hayatları kendi elindedir. Ama kimse bunun farkında değildir. Doğada insanlar ağaçlara çok zarar veriyorlar.”

Drama uygulamaları öncesinde çevre sorunlarına yönelik öğrenci cevaplarının çoğunlukla atık sorunu, çevre kirliliği ve bilinçsiz şehirleşme başlıkları ile sınırlı kaldığı görülmektedir.

Öğr.2 “Bence bugün dünyamızın en önemli sorunlarından biri çöpler. Sürekli artıyorlar. Bunların iyi değerlendirilmesi lazım. Geri dönüşümün artması lazım. Bence çevre sorunlarının başında bu yatıyor..”

Uygulamalar öncesinde öğrencilerin sıklıkla geri dönüşüm, ormanların yok edilmesi, bilinçsiz şehirleşme başlıklarına değinmelerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında bu konuları görmeleri sebep olarak gösterilebilir.

Öğr.3 “Ülkemizin ve dünyanın insan sayısı sürekli artıyor. Bu yüzden sürekli yeni evler inşa ediyoruz. Şehirler büyüyor. Ormanları kesmek zorunda kalıyoruz. Bazı şehirler çok kalabalık bazıları çok az nüfuslu bu da beraberinde başka sorunlar getiriyor...”

Öğr.4 “Çevre sorunu denince benim aklıma ilk gelen şey fabrikaların atıkları oluyor. Bunda haberlerde izlediğim bir şeyin etkisi büyük tabi. İstanbulda bir tane fabrika uzun yıllardır atıkları bir dereye akıtıyormuş mesela...Kirlilik bence en önemli sorun..Su, hava, çevre kirliliği gibi...”

Tablo 5. *Uygulama Sonunda Öğrencilerin Çevre Sorunlarına Yönelik Görüşleri*

Tema	Alt tema	Kodlamalar	Frekans
ÇEVRE SORUNLARI	Çevre Kirliliği	Su kirliliği	2
		Hava kirliliği	3
		Toprak kirliliği	5
		Deniz kirliliği	7
	Bilinçsiz Şehirleşme	Işık Kirliliği	2
		Gürültü Kirliliği	3
		Yaban hayatın yok edilmesi	6
		Tarım alanlarının yok edilmesi	8
		Orman tahribatı	9
	Doğal Kaynakların Kullanımı	Bilinçsiz su tüketimi	5
		Bilinçsiz tarım	5
		Temiz enerji kullanımının azlığı	6
	Bilinçsiz Avlanma	Avlanma	2
Toplam			63

Drama uygulamaları sonunda öğrencilerin çevre sorunlarına görüşleri incelendiğinde cevapların 4 farklı alt tema etrafında, 13 farklı kodlama ile 63 frekans ürettiği belirlenmiştir. Öğrenci görüşlerinden bazıları şunlardır;

Öğr.5“ ... Bizim Dünyamız çok değişti çünkü Dünyamızda eski yıllarda tarım, arazi falan güzel yetiştirilmiyordu ama bu zamanlarda fabrikalar, tarımlar, araziler daha iyi bakılıyor yeni yeni şeyler çıkıyor. Dünyada insanlar arkadaş, dost oldular ve hayatlarını daha güzel sürdürüyorlar ama bazı insanlar dünyayı temiz tutmuyor. Fabrikaların dumanlarını etrafa saçıyorlar, insanlar güzel nefes alamıyorlar. Bu yüzden insanlar hastalanıyorlar. Doğayı ve çevreyi temiz tutsalar ne güzel olur. Böylece bazı insanlar hastalanmazlar..”

Öğr.6“İnsanların çevremiz üzerindeki etkisine baktığımız zaman hiç de güzel manzaralar aklımıza gelmiyor. Drama da yaptığımız çalışmalarda da insanların çevreyi kirletmesi üzerine doğan sonuçları düzeltmek için yollar bulmuş, kötü etkileri canlandırmıştık. Yaptığımız çalışmaları hatırlayacak olursak insanın çevreye verdiği zararlar ile ilgili olayları canlandırmıştık. Hatta bir keresinde okulun çevresindeki yerleri gezerek fotoğraflarını çekip çıkartarak iplere asıp bir sunum yapmıştık. Başka bir çalışmamızda Aral Gölü'nün insanların bilinçsiz tarımı yüzünden kuruması sonucunda olan olayları canlandırıp yine çözümler aramıştık...”

Öğr.7“...bir arkadaşımız Aral gölü kuruduğu için ölen balıkların düşüncelerini anlatan bir yazı yazmıştı. Ben ondan çok etkilenmişim. Bunların sonucunda çevre kirliliğine olan bakış açımız çok daha fazla değişmişti. Sonucunda hepimiz insanların yaptığı çevre kirliliğinin hem görüntü kirliliği, hem hayvanların öldüğünü hem de Aral Gölü'nün kurumasından dolayı turizmcilerin işsiz kaldığını yani bir sürü sebebe yol açtığını gördüm. Aslında yere atıp nasıl olsa doğada çürüyüp gider dediğimiz küçük bir ambalaj parçasının bir sürü sebebe neden olduğunu öğrenmiş olduk. Bundan sonra çevreyi kirletmeme konusunda daha çok dikkat edeceğim konusunda kendime söz verdim..”

Çalışma sürecinde gerçekleştirilen uygulamalar sonunda öğrencilerin farkında oldukları sorunları çok yönlü bir şekilde değerlendirdikleri ve olayların çok boyutluluğuna ilişkin cevaplar ürettikleri söylenebilir. Drama uygulamaları sonrasında öğrenci cevaplarının çeşitlendiği ve ele alınan konuların öğrenciler tarafından derinlemesine değerlendirildiği görülmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Uygulamaları Yapılmasına Yönelik Öğrenci Görüşleri ile İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler dersi kapsamında drama uygulamalarının gerçekleştirilmesine yönelik öğrenci görüşleri etkinlik günlüğü ve yarı yapılandırılmış görüşme formu doğrultusunda yapılan görüşmeler ile elde edilmiştir. Öğrencilerin sosyal bilgiler ders saatlerinde konu kapsamında eğitimde drama etkinlikleri gerçekleştirilmesine yönelik görüşleri incelenmiş ve sıklıkla tekrar eden ifadeler doğrultusunda kodlamalar ve alt temalar belirlenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Dersinde Dramanın Kullanılmasına Yönelik Öğrenci Görüşleri

Tema	Alt tema	Kodlamalar	Frekans
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE DRAMA	Hisler	Eğlenceli	9
		Mutluluk verici	7
		Heyecanlı	6
	Öğretimin Niteliği	Akıcı	5
		Akılda kalıcı	5
	Sosyal etkileşim	İletişimi arttırıcı	7
		İş birliği- grup çalışması	4
	Olumsuz ifadeler	Zaman alıcı	3
		Gerginlik verici	2
Toplam			48

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin kullanılmasına yönelik görüşleri incelendiğinde 4 farklı alt tema etrafında, 9 farklı kodlama ile toplam 48 frekans belirlenmiştir. Bazı öğrenci cevapları şunlardır;

Öğr.8”Sosyal bilgiler dersi ile ilgili konularda drama yapma fikri hiç aklıma gelmemişti daha önce. Sanki sadece Türkçe dersinde ya da tiyatrodaki falan yapılır gibi düşünüyordum. Ama çokta güzel oldu. Sosyal bilgiler dersinde çevre konularını böyle işlemek..”

Öğr.9”...her zaman olmaz biliyorum ama böyle uzun olmasada 1-2 derslik dramalar yapalım hep lütfen. Hem çok eğlenceliydi hemde dersler çok güzel geçti..”

Öğr.10”...dramanın en çok sevdiğim yanı grup çalışmaları yapmak. Böylece arkadaşlarımızla iletişimimiz güçleniyor. Birbirimizi daha iyi tanıyoruz...”

Öğr.11”Bence bu yaptığımız etkinliklerin en doğru yorumu şu olur. Kim ne derse desin bu etkinlikleri hepimiz hatırlayacağız. Hem ne kadar gülüp eğlendiğimizi hemde aral gölünü...”

Öğr.12”Çok eğlendiğimizi inkar edemem ama ben çok geriliyorum bu gibi etkinliklerde. Sıra bana gelecek vs diye. O yüzden hem güzeldi hem de zordu benim için...”

Öğr.13 *"Herkes sosyal bilgiler derslerinden bahsediyor çok eğlenceli diye. Ben de aynı düşünüyorum ama konularda geri kalırız hep böyle ders işlersek... Bence yine yapalım ama 1- 2 derslik ya da 1 günlük...."*

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi kapsamında drama yönteminin kullanılmasına ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde; öğrencilerin ders sürecini daha zengin kılan uygulamalar gerçekleştirilmesini olumlu olarak değerlendirdikleri, bu süreçte eğlenerek öğrenme fırsatı elde ettikleri, topluluk önünde konuşma ve rol alma konularında kendilerini geliştirdiklerini düşündükleri belirlenmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerde çevre bilincinin artırılması ve çevresel tutumlarının duygu, düşünce ve eylemde bulunmaya isteklilik boyutlarında geliştirilmesi amacıyla sosyal bilgiler dersi konuları kapsamında 5 haftalık drama uygulaması yapılarak gerçekleştirilen bu çalışma 26 öğrenci ile 7. sınıf kademesinde yürütülmüştür. Ön test ve son test olarak uygulanan çevresel tutum ölçeği sonuçlarına göre öğrencilerin çevresel tutum kapsamında duygu, düşünce ve eylemde bulunmaya isteklilik alt boyutlarında olumlu yönde bir değişim yaşandığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin duygu boyutunda ortalama puanları 3,45'ten 4,25 puana, düşünce boyutunda 3,09'dan 2,10 puana (ters maddeler), eylemde bulunmaya isteklilik boyutunda ise 3,39'dan 3,84 puana yükselmiştir. Ölçeğin ilgili bölümüne yönelik toplam sonuç ise drama uygulamaları sonunda 3,25 puan ortalamasından 4,00 puana ulaşmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik görüşleri uygulama öncesinde ve uygulama sonunda alınarak çevre sorunlarına yönelik farkındalık ve bilinç değişimi belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrenci görüşleri incelendiğinde uygulamalar öncesinde öğrencilerin çevre sorunlarını sınırlı bir çerçevede değerlendirdiği belirlenmiştir. Ancak gerçekleştirilen uygulamalar sonunda öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik düşüncelerinin çeşitlendiği ve bu konuda bilgi birikimi elde ettikleri görülmüştür. Drama uygulamaları öncesinde öğrenci görüşlerinin çevre sorunlarına yönelik 3 alt tema altında 7 kodlama başlığı ile toplam 34 frekans oluşturduğu belirlenmiştir. Uygulamalar sonunda ise öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik görüşleri 4 alt tema altında 13 kodlama başlığı ile 63 frekans sayısına ulaşmıştır. Araştırma kapsamında sosyal bilgiler dersi konularının öğretiminde drama yönteminin kullanılması ile ilgili öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan değerlendirmelere göre; öğrencilerin drama yöntemiyle yürütülen sosyal bilgiler dersini eğlenceli, mutluluk verici, akıcı, akılda kalıcı, iletişimi, iş birliğini ve grup çalışmasını artırıcı olarak nitelendirdikleri belirlenmiştir. Diğer yandan bazı öğrencilerin drama yöntemi ile yürütülen sosyal bilgiler dersini zaman zaman gerginlik verici olarak değerlendikleri, bazı öğrencilerin ise bu tarz uygulamaların zaman alıcı olduğunu ve konularda geri kalınmasına neden olduğunu düşündükleri görülmüştür.

Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama etkinlikleri ile yürüttükleri sürecin öğrenciler üzerindeki etkilerini eleştirel düşünme becerisi ve çevresel duyarlılık açısından araştıran Karabulut ve Güven (2022); elde ettiği sonuçlar ile yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerisi ve çevreye duyarlılıklarının geliştirilmesi bakımından anlamlı düzeyde pozitif yönde etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin ilgili alanlardaki gelişiminin eleştirel düşünme eğilim ölçeği ve çevresel duyarlılık ölçeği ile tespit edildiği Karabulut ve Güven'in çalışma sonuçları drama

etkinliklerinin beceri kazandırma, farklı konularda duyarlılık geliştirme konularında önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Ayna ve Günday (2022) tarafından İngilizce dersi okuma becerilerinin geliştirilmesi kapsamında yaratıcı drama tekniğinin etkilerinin araştırıldığı çalışmada 14 haftalık bir süreç içerisinde yürütülen çalışmalar sonunda öğrencilerin okuma becerilerinin anlamlı düzeyde geliştiği nicel verilerle ortaya koyulmuştur.

Ustaoğlu (2022) tarafından yürütülen tez çalışmasında matematik dersi kapsamında en büyük ortak bölen ve en küçük ortak kat konularında gerçekleştirilen drama etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarısına ve kalıcı öğrenmelerine etkisi araştırılmıştır. Deney ve kontrol gruplarında iki farklı öğretim süreci ile işlenen konu kapsamında drama uygulamasının yapıldığı deney grubunda akademik başarının anlamlı düzeyde kontrol grubuna göre daha iyi olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda drama etkinlikleri ile gerçekleştirilen öğretim sürecinin kalıcı öğrenme üzerindeki olumlu etkileri araştırma sonuçlarında yer almaktadır.

Sosyal beceri eğitiminde drama çalışmalarının rolü üzerine yürüttüğü çalışmasında Uslu (2022); beceri kazandırma süreçlerinde drama uygulamalarının etkisini öğretmen görüşlerine dayalı olarak incelemiştir. Sınıf içi etkinlik olarak en az haftada bir defa drama çalışmalarına yer veren öğretmenlerin konu ile görüşlerini toplayan Uslu (2022), drama çalışmalarının sosyal uyum, iletişim, öz denetim, çatışma çözme ve işbirliği becerileri temel olmak üzere tüm sosyal becerilerin kazandırılması süreçlerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Okul öncesinde drama uygulamaları ile öğrenmenin önemine yönelik yürüttüğü çalışmasında Gezen (2022); drama temelli etkinliklerin öğrenciyi motive ettiği sonucuna ulaşmıştır. Farklı yaş gruplarında drama yönteminin etkilerinin belirlenmesi adına önemli bir sonuç olduğu söylenebilir. Diğer yandan üstün yetenekli ergenlerde problemler internet kullanımına yönelik drama temelli müdahale programı çalışması ve özel gereksinimli öğrenciler üzerinde drama destekli psikoterapinin öğrencilerin problem çözme ve öznel iyi oluş düzeylerine etkisinin araştırıldığı çalışmalarda elde olumlu yönde sonuçlar; drama uygulamalarının farklı yaş gruplarında, farklı gereksinime sahip öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli etkilerinin olduğunu göstermektedir (Gümüş- Demir, Güler, Sevimli, 2022; Akgül, Atalan- Ergin, Uzunpınar, 2021).

Drama uygulamalarının farklı öğrenme alanlarında çeşitli değişkenler üzerinde etkilerinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde, drama yönteminin becerilerin geliştirilmesi ve bir konuya yönelik olarak duyarlılık ve bilincin artırılması konularında etkili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda drama uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısı ve kalıcı öğrenmeleri üzerine etkilerinin araştırılması ile ilgili çalışmalarda elde edilen sonuçlar; dramanın öğretim süreçlerinde niteliği arttırmak ve buna bağlı olarak akademik başarının artmasını sağlamak açısından etkili olduğunu göstermektedir. Öte yandan mevcut çalışmada drama yönteminin kullanılmasına yönelik öğrenci görüşleri içerisinde olumsuz görüş kapsamında değerlendirilebilecek öğrenci görüşleri tespit edilmiştir. Bazı öğrencilerin drama uygulamaları esnasında gerildikleri ve söz almaktan çekindikleri için zaman zaman uygulamalar adına olumsuz bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Bazı öğrencilerin ise uygulamaları zaman alıcı olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Koçyiğit ve Karatay'ın (2022) drama dersine yönelik öğrenci görüşlerinin ele alındığı çalışmada benzer bulgulara rastlandığı görülmektedir. Ancak uygulamalar öncesinde söz almaktan çekinen, sahneye

çıkıp insanlar karşısında konuşmaktan kaçınan öğrencilerin uygulamalar sonunda bu gibi durumların üstesinden geldiklerini belirttikleri görülmektedir.

Sonuç olarak drama uygulamalarının sıklıkla öğrenciler üzerinde farklı seviyelerde ve farklı kazanım türlerinde olumlu yönde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Ancak drama uygulamalarının etkilerinin belirlenmesi adına farklı alanlarda, farklı seviye ve kademelerde, farklı gereksinim sahibi öğrenciler ile uygulamalar gerçekleştirilmesi drama yönteminin olumlu veya olumsuz olabilecek durumlarının saptanması açısından önem arz etmektedir. Bu kapsamda drama yöntemi ile çalışma yürütecek araştırmacılara literatürde araştırılması yapılmış konuların taraması yapılarak tekrara düşmeyecek farklı sınıf seviyesi ve öğrenme alanlarında çalışmalar yürütmeleri önerilebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin çevresel tutumlarının iyileştirilmesine yönelik olarak ders süreçleri, çevre ile ilgili konularda farklı içeriklerle zenginleştirilebilir. Bazı öğrenciler tarafından drama uygulamalarının gerginlik verici olarak ifade edilmesine yönelik olarak öğrencilerin kendilerini daha çok ifade edebilecekleri, söz alabilecekleri öğrenme yöntemleri ile dersler tasarlanabilir ve ders dışı egzersiz - etkinlik çalışmaları planlanabilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(5), 7-50. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ydrama/issue/60248/876580>
- Adıgüzel, F. B. (2017). “Yaratıcı dramayla kitap kurdu olunur mu?” Çocuk kitaplarıyla okuma sevgisi ve ilgisi kazandırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 367-394. DOI: 10.16916/aded.331238
- Ak, M. M. & Oruç, Ş. (2022). Sosyal bilgiler derslerinde oyunlaştırma. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 5(1), 22-37. DOI: 10.53046/ijotem.1112220
- Akgül, G., Atalan-Ergin, D. & Uzunpınar, S. (2021). Üstün yetenekli ergenlerde problemlerle internet kullanımı ve siber zorbalık: Drama temelli bir müdahale programının etkililiği. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 16(2), 167-190.
- Aktaş, V., Tokmak, A. ve Kara, İ. (2021). Sosyal bilgiler ders kitaplarının küresel sorunlar açısından incelenmesi: Fransa ve Türkiye örneği. *Öğretmen Eğitiminde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 266-289. <https://doi.org/10.29329/jirte.2021.408.6>
- Ayna, D., & Günday, R. (2022). Yaratıcı drama tekniği kullanımının 8. sınıf İngilizce dersi okuma becerisinin geliştirilmesinde başarıya etkisi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education*, 41(1), 187-222.
- Bahar, Y., & Bümen, N. T. (2022). Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında kaynaşıklık üzerine sistematik bir analiz. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 520-554.
- Best, D. (1996). Research in drama theatre in education: The objective necessity. In J. Somers (Ed.), *Drama and theatre in education: Contemporary research* (pp. 3–25). North York, ON: Captus Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (14. Baskı). Ankara: PEGEM Akademi.
- Catterall, J. (2007). Enhancing peer conflict resolution skills through drama: An experimental study. Research in Drama Education: *The Journal of Applied Theatre and Performance*, 12, 163-178. <http://dx.doi.org/10.1080/13569780701321013>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Routledge. ISBN 978-1-134-74270-7.
- Creswell, J. W., Plano Clark, V. L. (2014). Karma yöntem desen seçimi. (Çev: A. Delice), *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi* içinde, (s.61-116).Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çakmak, Z., Akgün, İ. H. & Salur, M. (2022). Sosyal bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılmış tezlerin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(82), 528-545. DOI: 10.17755/esosder.1006417
- Çelik, K. & İlhan, G. O. (2021). Çocuk haklarına yönelik eğitici çizgi roman: “Sadece Biriyim”. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6 (1), 262-279.
- Çetinkaya-Aydoğdu, C. & Kırpık, C. (2021). Sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına ilişkin öğrenci görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 16(2), 285-308.
- Feng, M. (2022). The use of drama pedagogy in teaching morality in a Chinese primary school. *ECNU Review of Education*, 20965311221089674.
- Gezen, E. (2022). Okul öncesi eğitimde yaratıcı drama ile öğrenmenin önemi. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 490-500. DOI: 10.47525/ulasbid.1087162
- Gümüş-Demir, Z., Güler, K. & Sevimli, D. (2022). Yaratıcı drama destekli grup psikoterapisinin özel gereksinimli çocuğu olan annelerin problem çözme ve öznel iyi oluş düzeylerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 17(1), 1-16.
- Güngör, O. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında (2017-2018 dönemi) Hitit tarihinin tarih öğretimi açısından değerlendirilmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Hedges, L.V., Olkin, I. (1985). *Statistical methods for meta-analysis*. Orlando: Academic Press.
- İlhan, G. & Oruç, Ş. (2019). Sosyal bilgiler dersinde çizgi roman kullanımı: Teksas tarihi. *Eğitim ve Bilim*, 44(198), 327-341.

- Joronen, K., Konu, A., Rankin, H. S., & Astedt-Kurki, P. (2011). An evaluation of a drama program to enhance social relationships and anti-bullying at elementary school: A controlled study. *Health Promotion International*, 27, 5–14.
- Kara, İ., & Özdemir, N. (2020). Hazard perception and disaster information of Turkish secondary school students. *J. Educ. Black Sea Region*, 6(1), 62-78
- Karabulut, Ö. & Gençtürk Güven, E. (2022). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin eleştirel düşünme ve çevresel duyarlıklarına etkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (Özel Sayı), 295-322. DOI: 10.33711/yyuefd.1068110
- Kılıç, M. S. & Receptoğlu, S. (2022). Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adaylarının pandemi döneminde ve öncesinde informal öğrenmelerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(1), 1-28. DOI: 10.17152/gefad.930554
- Kırkık, K. A. (2022). Yenilikçi okulların geleceği. K. A. Kırkık (Ed.) *Yenilikçi Okullarda Öğrenme ve Öğretim* içinde, 325. İstanbul: Efeakademi Yayınları
- Koçyiğit, S. & Karatay, H. (2022). Ortaokullardaki seçmeli drama dersinin uygulama sürecine yönelik görüşler. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 17(2), 191-216.
- Mages, W. (2010). Creating a culture of collaboration: The conception, design, and evolution of a head start theatre in-education program. *Youth Theatre Journal*, 24, 45-61. <http://dx.doi.org/10.1080/08929091003732989>
- Metin Göksu, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının öğretimine yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(5), 1946-1955. DOI: 10.24106/kefdergi.4039
- Oğuz Haçat, S. & Demir, F. B. (2018). Sosyal bilim disiplinlerine göre 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki kazanımların değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(2), 27-56.
- Özalkan, G. Ş. (2021). Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme: Pandemi sürecinde sosyal bilimler eğitimi yeniden düşünmek. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, (Özel Sayı), 18-26.
- Özata Yücel, E., & Özkan, M. (2014). Ortaokul öğrencilerine yönelik çevresel tutum ölçeği geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 27-48.
- Öztürk, Ç. & Korkmaz, Ö. (2020). Teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine dönük tutumlarına ve problem çözme becerilerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(1), 1-18.
- Saklan, E. & Karakütük, K. (2022). Türkiye’deki Suriyeli eğitim çağı çocuklarının eğitim süreçleri üzerine bir çözümleme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 51-76. DOI: 10.17860/mersinefd.975386
- Sarıgöl, B. (2022). 2018 Sosyal bilgiler öğretim programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliğinin incelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 3(1), 8-17.
- Sawilowsky, S (2009). New effect size rules of thumb. *Journal of Modern Applied Statistical Methods*. 8(2), 467-474.
- Somers, j. (1994). *Drama in the curriculum*, London: Cassel
- Şimşek, N. (2008). Sosyal bilgiler dersinde coğrafi bilgi sistemleri CBS teknolojisinin kullanılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 191-198.
- Uslu, E. M., (2022). Sosyal beceri eğitiminde drama çalışmalarının rolü. A. Oğuz, Y. Ulutürk Sakarya (Ed.). *Sosyal Bilimlerde Yeni Araştırmalar VI* içinde, (s. 137 - 157). Ankara: Berikan Yayınevi
- Ustaoglu, T. (2022). *Sekizinci sınıf matematik dersi EBOB-EKOK konusunun yaratıcı drama ile öğretiminin başarı ve kalıcılığa etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ütkür Güllühan, N. & Bekiroğlu, D. (2022). Sosyal bilgiler öğretim programlarının karşılaştırılması: Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye Örneği. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(2), 787-804. DOI: 10.24315/tred.938184
- Van de Water, M. (2021). Drama in education: Why drama is necessary. *SHS Web of Conferences*, 98.
- Yeşiltaş, E. & Akcan, C. (2022). Sosyal bilgiler eğitiminde proje tabanlı öğrenme ile ilgili araştırmalara yönelik bibliyometrik bir analiz. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 39-49.

- Yılmaz, E., Ablak, S. & Akpınar, E. (2022). Sosyal bilgiler eğitimi alanında coğrafya konuları üzerine yapılmış bilimsel yayınlara analitik bir bakış. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 365-384. DOI: 10.17679/inuefd.1083455
- Yılmaz, K. & Kaya, M. (2011). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih algısı ve tarih öğretimine pedagojik yaklaşımları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 73-95.
- Yılmaz, S., Tuncay, C. (2022). Sosyal bilgiler derslerinde drama yöntemiyle öğretimin sosyal beceri, empatik beceri ve akademik başarıya etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(35), 1154-1154.

Ek

Örnek Oturum Planı

Konu: İnsanlar, Yerler ve Çevreler / Aral Gölü Etkinliği

Katılımcılar: 7/B sınıfı öğrencileri

Süre: 3 saat

Araç ve gereçler: Gazete haberi, konuyla ilgili yazılar, Aral Gölü ile ilgili görseller(öncesi ve sonrası), kraft kâğıt, pastel boya, müzik

Yöntemler: Eğitimde drama

Teknikler: Öğretmenin role girmesi, bilinç koridoru, toplantı düzenleme, karakter oluşturma, sıcak sandalye

Ana Kazanım

- Çevresel bilinç bağlamında doğayı doğru kullanmanın önemini fark eder ve devam eden yanlışları düzeltmeye ilişkin eylemde bulunur.

Alt Kazanımlar

- Toprağı bilinçsiz kullanmanın telafisi olamayan sonuçlar doğuracağını fark eder.
- Tarımda kullanılan ilaçların doğaya etkisini fark eder.
- Bilinçsiz sulamanın doğaya etkisini fark eder.
- Doğanın nimetlerinden faydalanırken ona zarar vermemesi gerektiğini fark eder.
- Tarım yaparken çevreye zarar verilebileceğini fark eder.
- Çevreye zarar vermeden de doğadan yararlanabileceğini fark eder.
- Doğayı kirletmemesi için karşısındakini ikna eder.

ISINMA

1. ETKİNLİK: Öğretmen, katılımcılara bir önceki oturumda yaptıkları çalışmalardan bahseder. Yapılan etkinlikler, çalışmalar, tarım faaliyetleri üzerine konuşulur.

CANLANDIRMA

2. ETKİNLİK:

Öğretmen, kooperatif başkanı olarak role girer ve bir önceki oturumda mühendis rolü üstlenen katılımcıları da yanına alarak köylüleri toplantıya çağırır. Toplantıya katılanlara çevrede ve gölde dikkatlerini çeken bir şeyler olup olmadığını sorar (önceki derste ilaçlama uyarılarına dayanarak.). Köylülerle ve mühendislerle dikkatlerini çeken şeyleri tartışır. Köylülerden yeterli cevaplar alamazsa devreye “ARAL GÖLÜNDE ÇEVRE FELAKETİ” başlıklı bir gazete haberi sokar. Gazete haberinde gölün çekilmeye başladığı, balıkların azaldığı, bazı böcek türlerinin görünmez olduğu, iklim ve bitki örtüsünün bozulmaya başladığı yazar. Yapılan toplantıda bu konunun nedenleri tartışılır. Saptanan nedenler liste halinde yazılır ve panoya asılır. Kısa bir ara verilir.

3. ETKİNLİK:

Katılımcılar salona girmeden önce yerlere öbekler halinde fotoğraflar bırakılır. Her öbek bir meslek grubuyla alakalıdır. Birinci grup çiftçilerle ilgilidir, tarım yapan insanların ve çöle dönmüş toprakların yer aldığı fotoğraflar yer alır. İkinci grup deniz taşımacılığı yapanlarla ilgilidir. Çalışan limanlar ve gemilere ait fotoğraflarla önünde su kalmamış limanlar, gemilerin karada kaldığı fotoğraflar yer alır. Üçüncü grup turizm ile ilgilidir. Aral gölü kenarında bir otel fotoğrafla birlikte önünden suların çekildiği çöl ortasında kalmış otellere ait fotoğraflar yer almaktadır. Dördüncü grup balıkçılık yapanlarla ilgilidir. Balık avlayan teknelere ait resimlerle balıkların toprak üzerinde kuruduğu, teknelerin karada kaldığı ve gölün kuruduğu fotoğraflar yer almaktadır. Beşinci grup balık konserve fabrikasına aittir. İşleyen bir fabrika ve kapanan bir fabrikaya ait fotoğraflar yer alır. Katılımcıların seçtikleri bir fotoğraf öbeğinin yanında kalmaları istenir. Her öbeğin başında toplananların grup oluşturmaları istenir. Gruplardan fotoğrafların öncesi ve sonrası dikkate alınarak içinde bulundukları durumun doğaçlamasını yapmaları istenir.

ARA DEĞERLENDİRME

İkinci etkinlikte saptanan nedenler de göz önünde bulundurularak bu felaketin siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik vb. sonuçları saptanır ve kraft kâğıt üzerine yazılarak panoya asılır.

4. ETKİNLİK:

Kraft kâğıt yere serilir ve Gönüllü bir katılımcı üzerine yatırılarak etrafı çizilir. Katılımcılardan çizilen şekilden boya kalemlerini kullanarak bir çiftçi karakteri oluşturmaları istenir. Oluşturulan karakter bir katılımcıya giydirilir. Ve bu çiftçinin tarlalarını ekmek istediği anlatılır. Ancak çiftçimiz çok ilaç ve gübre kullanarak çok ürün almak ve organik tarım yaparak doğaya zarar vermemek arasında ikilem yaşamaktadır.

Karakter oluşturulduktan sonra katılımcılar iki gruba ayrılır. Gruplardan birisine çiftçiye çok ilaç ve gübre kullanarak bol ürün almaya, diğer gruba da doğaya zarar vermeden üretim yapmaya ikna etmeleri gerektiği söylenir.

Yönergeler verildikten sonra iki karşıt görüşle bilinç koridoru oluşturulur ve çiftçimizin bu koridordan geçerek bir karara varması sağlanır.

DEĞERLENDİRME

5. ETKİNLİK:

Değerlendirme etkinliği olan bu etkinlikte çiftçimize şu sorular sorulur:

1. Koridorun sonunda hangi karara vardın?
2. Bu kararı vermende hangi konuşmalar etkili oldu?
3. Karşı grupta aklını çelen söylemler oldu mu?

Soruları sorularak konu üzerinde konuşulur. Ayrıca sıcak sandalye tekniği kullanılarak katılımcıların da soruları alınabilir.

Improving Environmental Attitude with Drama Method in Social Studies Courses

Ahmet Tokmak¹

Mehmet Karamık²

Genç Osman İlhan³

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2023.002

Article History

Received 07.11.2022

Revised 05.12.2022

Accepted 14.12.2022

Keywords

Social studies education

Drama method

Environmental attitude

Environmental problems

Student views

Article Type

Research paper

Abstract

The aim of this study is to examine the effects of the activities carried out using drama method within the scope of social studies course on students' feelings, thoughts and willingness to take action in the context of environmental attitude, and the opinions of the students included in the study on environmental problems and the use of drama method in social studies course were collected. The study was conducted with a nested embedded design in line with mixed method principles. In the quantitative dimension of the study, pre-test - post-test one-group design was used. The study group consisted of 26 middle school 7th grade students. Quantitative data were collected through the environmental attitude scale. Semi-structured interview form and activity diaries prepared by the researcher were used to collect qualitative data. Since it was determined that the pre-test and post-test scores showed normal distribution in the analysis of quantitative data, paired two sample t-test was used, and content analysis and descriptive analysis methods were used in the analysis of qualitative data. Findings regarding test results, coding and frequencies obtained at the end of quantitative and qualitative analyses are presented in tables. Some student responses are given in sections. The results of the study revealed that the activities carried out with drama method in the social studies course had a significant positive effect on the development of students' environmental awareness. Students' views on environmental problems diversified at the end of the practises and their knowledge on this subject increased. Besides, students' opinions on the use of drama method in the social studies course were predominantly positive, and it was seen that the lessons were more memorable and fun in this way. However, a limited number of students stated that drama activities were tense and time-consuming. In line with the results obtained, suggestions were made to carry out practises with drama method within the scope of different courses and student groups and to analyze the results in terms of different variables.

¹ Dr., Ministry of Education, İzmir, Türkiye, email: tokmak87@hotmail.com, Orcid Id: 0000-0002-3902-5825

² Ministry of Education, İstanbul, Türkiye, email: karamike@gmail.com, Orcid Id:0000-0002-6132-5007

³ Associate Professor, Yıldız Teknik University, Faculty of Education, İstanbul, Türkiye, email: gosman.ilhan@gmail.com, Orcid Id:0000-0003-4091-4758

Introduction

The innovations and changes that the individual encounters in different areas of his/her life and tries to adapt to increase his/her learning experiences. The natural course of development of skills such as developing problem-solving skills for the problems encountered or critical thinking skills that should be used in the face of events is through these learning experiences. These can be considered as informal learnings brought about by social life. Informal learning is learning that takes place spontaneously, in the natural course of life (Kılıç, Receptoğlu, 2022). However, in order for the individual to successfully adapt to social life, to show conscious citizenship characteristics and to reach the level of consciousness that can fight for universal truths, he/she must go through some educational processes (Saklan, Karakütük, 2022; Aktaş, Tokmak, & Kara, 2021).

The inevitability of education for the individual can be explained with a cause and effect relationship since the beginning of human life as a civilized being. The formal education process, which has been a part of human life for different reasons in different periods, and schools as its practitioners have undergone significant changes over the centuries. The main reasons for this change are wars, social events, changes in country policies, and citizenship policies (Kırkıç, 2022). These changes have had significant effects on the determination of the courses taught in schools or the curricula of the determined courses in terms of goals, objectives, achievements and subject content (Bahar, Bümen, 2022). The social studies course tries to prepare the individual for social life with the basic skills it tries to develop in students, the values education applied, the subject content for the individual to provide social adaptation and citizenship education (Sarigöl, 2022). The social studies course, focusing on history and geography in order to develop historical consciousness about the place where the individual lives and to be aware of the environmental and geographical characteristics of the region where the individual lives, also includes different fields of social sciences with its interdisciplinary structure (Utkür Güllühan, Bekiroğlu, 2022).

Social studies can be considered as a course with significant advantages in terms of developing different types of skills in students and improving student attitudes on different issues in the context of global problems. The richness of the course in terms of subject coverage is the main reason for this advantage. In recent years, environmental problems, as a subject of increasing global awareness, have become a subject frequently included in textbooks and curricula in line with the common solution plans of countries (Kara, Özdemir, 2020). Social studies is also seen as an important course for providing environmental education to students and developing environmental literacy and environmental attitudes positively. The subject content enriched with the interdisciplinary structure of the social studies course provides important advantages in terms of course teaching processes. In this context, studies frequently carried out to realize social studies teaching with different methods and techniques can be shown as evidence (Ak, Oruç, 2022; Yeşiltaş, Akcan, 2022; Çelik, İlhan, 2021; İlhan, Oruç, 2019; Yılmaz, Tuncay, 2022)

In accordance with the renewed curriculum in 2018, the social studies course is taught at the 4th grade of primary school and 5th, 6th, and 7th grades of secondary school for 3 hours a week. The social studies curriculum is designed around 7 learning areas in terms of its structure. At the same time, 27 basic skills that are aimed to be gained in the curriculum are discussed. There are 18 different values in the values education dimension. Examining the achievements determined for the teaching of social studies course, we see that the predominant subject structure of the course consists

of history and geography subjects (Çakmak, Akgün, Salur, 2022; Yılmaz, Ablak, Akpınar, 2022). History topics were constructed on the history strip in a way to reach from ancient times to the present day, while geography-related topics were mostly handled in a way to cover human geography topics (Oğuz Haçat, Demir, 2018). One can say that this situation brings along the use of traditional teaching methods in the teaching of history and geography subjects and the perception of the course as a “memorization course” (Şimşek, 2008; Yılmaz, Kaya, 2011; Güngör, 2019; Metin Göksu, 2020). However, the renewed curriculum and understanding of education are moving away from traditional education methods day by day (Özalkan, 2021). At the same time, it is not possible to gain the skills aimed to be gained in the curriculum with traditional education methods. In this context, studies using different methods and techniques carried out for social studies teaching are important in terms of their results. Among the student-centered methods applied in social studies teaching, the practises carried out with drama method are remarkable in terms of their results. In the study conducted by Çetinkaya Aydoğdu and Kırpık (2021), student views on the use of creative drama method in social studies teaching were investigated and it was concluded that this method had a positive effect on students’ understanding and recall levels. In their study Öztürk and Korkmaz (2020) concluded that technology-supported creative drama activities contributed more to students’ problem solving skills than traditional education methods. Studies examining the effects of drama method in terms of different variables reveal that drama makes positive contributions to educational processes.

Examining the literature on drama, we see that the word “drama” began to be used synonymously with “theater” in the 1930s and 1940s. Later, this word began to be used as a concept with words such as “creative”, “educational” and “child” by those who wanted their work to be fully understood by others, in the forms of educational or educational drama, children’s drama, etc. (Adigüzel, 2008). The concept of drama in education functions and is named in two different ways in school programs. One is used as a method in the teaching of different content units (language, history, mathematics, geography, painting, music), and it is also used to support individual development and artistic production through the art of drama under the name of “drama lesson” (Somers, 1994). The use of drama method as an educational tool in teaching processes is not something new, but it is not possible to say the same for the general acceptance of the positive effects of the method in terms of different variables. In the late 20th century, research on drama by sociologists, psychologists and neuroscientists marked a threshold for the use of drama as an effective teaching method. These researches, which proved that human instincts need embodied and contextualized learning, and the emergence of the theory of multiple intelligences developed by Howard Gardner, are important in terms of the use of drama as an effective teaching method. Drama aims to diversify and concretize the individual’s learning in a performance-based and interdisciplinary way in education, to develop a sense of empathy, and to enrich their imagination (Van de Water, 2021). All these objectives are basically aimed at better understanding of the individual. Best (1996) describes drama in education as a unique and irreplaceable educational experience that results in effective learning and involves both the senses and emotions. At the same time, it can be said that drama has important effects on improving students’ social relations, improving the classroom climate and strengthening the understanding of cooperation (Joronen, Konu, Rankin, & Åstedt-Kurki, 2011; Catterall, 2007; Mages, 2010; Adigüzel Burgul, Süslü, 2017). Apart from the studies evaluating the positive effects of drama method on improving and enriching the educational process and increasing learning retention, Feng (2022), who conducted a study in a public school in mainland China within the scope of revealing the

effects of drama on moral education, concluded that drama has positive effects in terms of initiating moral thinking in students in a dialogical way and developing alternative perspectives rather than monological teaching.

An examination of the studies on the practice of drama method in education with different planning and practises around various subjects has revealed that positive results have been obtained with drama method for the goals of developing positive attitudes, value and moral education, and creating awareness for the good. The existence of positive results obtained by using drama method in education in the literature constituted the main motivation for using drama as an educational method in this research process. This study aims at developing environmental awareness in students by using drama method within the scope of social studies course. For this purpose, the questions determined for the study are as follows:

- What is the distribution of the scores that the students received from the Emotion, Thought and Willingness to Act sub-dimensions of the Environmental Attitude Scale as a result of the practises carried out with the drama method?
- What are the students' views on environmental problems?
- What are the students' views on the use of drama method in social studies course?

Method

Study Model

This study investigated the effects of using drama method in social studies course on students' environmental attitudes. The study was conducted according to mixed method principles. Mixed method provides the opportunity to examine a situation from different aspects by using quantitative and qualitative data together. In this way, it allows qualitative and quantitative data to be compared with each other, to eliminate the weaknesses of the method used in one-way studies, and to obtain qualitative data to support quantitative data with a holistic understanding. Creswell, Plano Clark (2014) explained six different designs for mixed method research. The main factor in the differentiation of the designs is the weighting, ranking or association process for the use of quantitative or qualitative data. This study used a simultaneous triangulation design in which the qualitative or quantitative dimension gains weight and both dimensions can be used jointly. In this way, the data obtained with qualitative or quantitative data collection tools can be supported by qualitative or quantitative data collection tools. This study utilized drama activities in the practice process and students' opinions were consulted throughout the process. In the quantitative dimension of the research, a one-group pretest-posttest design was used. Before the practises and at the end of the study, an environmental attitude scale was applied to the students to determine their environmental attitudes quantitatively.

Study Group

The study group was determined using the convenience sampling method, which is one of the non-probability sampling methods. At the same time, in this study, certain criteria were sought for the class to be determined for the practice of the practice in a public school affiliated to the Ministry of National Education where the researcher worked as a social studies teacher. Among the classrooms where the researcher worked as a teacher, the classroom where the students who

participated in the drama activities carried out as an extracurricular exercise in the school were predominantly present was determined as the study group. In order to determine the students who did not want to be included in the study, a voluntary consent form was distributed to the students. At the end of the examinations, we concluded that all of the students in the class volunteered to participate in the study. Child consent forms were obtained from the parents of the students included in the study. Within the scope of the study, the necessary permissions were obtained from the institution where the study was conducted and no findings contrary to ethics were found by the approval of the ethics committee for the conduct of the study.

The study was conducted with 7th grade students. The number of students in the branch determined as the study group was 26. All of the students participated in the study. Of these students, 14 were female and 12 were male. There was no significant age difference between the students. The socioeconomic level of the class was similar, with a medium level. All of the parents of the students were literate and at least middle school graduates.

Data Collection Tools

The study was conducted with 7th grade students. The number of students in the branch determined as the study group was 26. All of the students participated in the study. Of these students, 14 were female and 12 were male. There was no significant age difference between the students. The socioeconomic level of the class was similar, with a medium level. All of the parents of the students were literate and at least middle school graduates.

Environmental Attitude Scale

The “Environmental Attitude Scale” used to determine the environmental attitudes of secondary school students was developed by Özata Yücel and Özkan (2014). The scale consists of three sub-dimensions. The first sub-dimension was formed for student information, the second sub-dimension was formed for students’ behaviors related to the environment, and the third sub-dimension was formed to determine students’ feelings and thoughts towards the environment. There are 14 items in the second sub-dimension and 21 items in the third sub-dimension. The item-total correlations of the 14-item dimension of the scale were determined between 0.37 - 0.67. Cronbach Alpha value was 0.84, Gutman Split Half value was 0.831 and Spearman Brown coefficient was 0.83. In the last dimension of the 21-item scale, item-total correlations were determined between 0.30 and 0.77, Cronbach Alpha value was 0.81, Gutman Split Half value was 0.73 and Spearman Brown value was 0.73. The Cronbach Alpha value for the entire scale was calculated as 0.88. These values stated by the scale developer for the scale show that the scale is quite reliable. The necessary permissions for the use of the scale in the study were obtained from the scale developers.

Semi-Structured Interview Form

A 7-question form prepared by the researcher was used as one of the qualitative data collection tools of the study. The opinions of three social studies field experts about the questions in the form were taken. After the evaluations, the wording of some items was changed. The opinions of two different Turkish language teachers were taken for the evaluations related to the spelling rules and narrative flow of the form, and the form was finalized after the corrections were made on the parts that were agreed upon. Within the scope of the form, students’ views on the meaning of the

social studies course and the use of drama as a method in the course, their thoughts on environmental problems and environmental awareness before and after the practise were examined comparatively.

Activity Diary Structured Form

A “Drama Practice Activity Diary” was developed by the researcher to collect the opinions and thoughts of the students about the practice after the sessions conducted for the research. The opinions of two social studies field experts were taken for the questions in the diary and language controls were made by two Turkish teachers. The diary was created to determine the students’ feelings about the drama practices and the difficulties and negativities experienced during the process.

Data Collection and Practise Process

The study utilized different qualitative and quantitative data collection tools to address the research questions. The interview form was administered at two different times, before and after the interventions, and the effect of the interventions on students’ thoughts was tried to be determined. The other qualitative data collection tool, the activity diary, was used five times in the last hour of each week during the activities carried out for five weeks. The average time used by the students for the activity diary was determined as 5 minutes.

The environmental attitude scale, which was used as a quantitative data collection tool, was applied twice as the 3rd sub-dimension pre-test and post-test. With the scale, it was tried to determine the change in students’ environmental attitudes after the practises. The students completed the scale in an average of 25 minutes. Information about the practise process is shown in Table 1.

Table 1. *Practise Process and Activities*

Week of Practise	Event Held
1. Week	Environmental Attitude Scale (Pre-test) Preliminary Semi-structured Interview Form Application
2. Week	Lake Aral Event Event Diary - 1
3. Week	Lake Aral Event Event Diary – 2
4. Week	Conscious Use of Soil Event Diary – 3
5. Week	Conscious Use of Soil Event Diary – 4
6. Week	Human Environment Interaction Event Diary – 5
7. Week	Environmental Attitude Scale (Post-test) Final Semi-structured Interview Application

The practise schedule of the study was completed in a five-week period with three activities. However, the whole process lasted 7 weeks in total with the pre-test - post-test and questionnaire practises conducted before and after the research. The weekly 3-hour duration of the social studies course was considered as 1 session. The Aral Lake activity and the conscious use of soil activities continued for 2 weeks each.

Image 1. *Photos from the Practise Process*

Data Analysis

The research was conducted according to mixed method principles and qualitative and quantitative data were obtained. The quantitative data obtained in the study were analyzed using SPSS (Statistical Package Program for Social Science) 21.0 program. Skewness and kurtosis coefficients were used to test the normality of the scale and test scores. The fact that the skewness and kurtosis coefficients used in the normal distribution of scores obtained from a continuous variable remain within ± 1 can be interpreted as the scores do not show a significant deviation from the normal distribution (Büyüköztürk, 2011). Both pre-test and post-test scores were found to be normally distributed. In order to compare the scale scores of the sample group in two different situations, paired two sample t-test was used. The confidence interval in the analysis was 95% (significance level 0.05 $p < 0.05$). In order to determine the effect size of 5-week drama education on environmental attitude within the scope of social studies course, Cohen's d statistic, which was developed by Hedges and Olkin (1985), was used. Since it was understood that the d' statistic in the formula would not be sufficient to calculate the effect size, Cohen (1988) applied correction with the correlation coefficient.

$$d' = \frac{X_1 - X_2}{SS} = \frac{t}{\sqrt{N}}; \quad d = \frac{d'}{\sqrt{1 - r}}$$

The data obtained in the qualitative dimension of the study were obtained from the semi-structured interview form and activity diaries. Content analysis and descriptive analysis methods were used to analyze the data obtained. The concepts, codings and themes that emerged as a result of the analysis are presented in tables. Frequency values for conceptual coding are given. Student opinions and some student expressions selected from the activity diary were presented as cross-sections. The reliability formula developed by Miles and Huberman was used in the reliability calculations for the

analyzes. In accordance with the formula $\text{Reliability} = \text{Consensus} / (\text{Consensus} + \text{Disagreement})$, the opinions of two different field experts were taken and the reliability rate was calculated as 87% at the end of the calculations made regarding the cases of disagreement - consensus.

Findings

In this section, the findings that emerged in line with the data obtained from quantitative and qualitative data collection tools within the scope of drama in education practices carried out in the study process are presented under headings in accordance with the study questions.

Findings Related to the Distribution of Students' Scores from the Emotion, Thought and Willingness to Act Sub-dimensions of the Environmental Attitude Scale Before and After Drama Practices

At the end of the 5-week activities carried out with drama practices in education, information about the changes in the sub-dimensions of emotion, thought and willingness to act within the scope of students' environmental attitudes are presented in tables. In Table 2, descriptive statistics of pre-test and post-test scores are given.

Table 2. Descriptive Statistics for Pre-test - Post-test Scores

Scale/Test	Test Time	N	Min.	Maks.	$\bar{X}$	SD	S.	K.
Feeling	Pre-test	26	3,00	4,14	3,45	0,30	0,69	-0,05
	Post-test	26	3,71	4,86	4,25	0,25	0,19	0,71
Thought ¹	Pre-test	26	2,38	3,63	3,09	0,28	0,02	0,68
	Post-test	26	1,50	2,75	2,10	0,27	0,14	0,65
Willingness to Take Action	Pre-test	26	2,83	3,83	3,39	0,28	0,07	-0,97
	Post-test	26	3,17	4,67	3,84	0,33	0,34	0,63
ENVIRONMENTAL ATTITUDE TOTAL	Pre-test	26	2,83	3,47	3,25	0,15	-0,75	0,78
	Post-test	26	3,69	4,25	4,00	0,15	-0,09	-0,52

S.: Skewness K: Kurtosis

1: Items in the Thought dimension were reverse coded.

According to Table 2, the emotion dimension pre-test score was 3.45 ± 0.30 and the post-test score was 4.25 ± 0.25 , and it was determined that the scores showed a normal distribution in both measurements. It was noted that the post-test scores were higher than the pre-test scores, and a paired t-test was used for statistical significance. According to Table 2, the thought dimension pre-test score was 3.09 ± 0.28 and the post-test score was 2.10 ± 0.27 , and it was determined that the scores showed a normal distribution in both measurements. The post-test scores were lower than the pre-test scores and paired t-test was used for statistical significance. According to Table 2, the pre-test score of the willingness to act dimension was 3.39 ± 0.28 and the post-test score was 3.84 ± 0.33 , and it was determined that the scores showed a normal distribution in both measurements. The post-test scores were higher than the pre-test scores and paired t-test was used for statistical significance. According to Table 2, the pre-test score of the environmental attitude scale total was 3.25 ± 0.15 and the post-test score was 4.00 ± 0.15 , and it was determined that the scores showed a normal distribution in

both measurements. Post-test scores were higher than pre-test scores and paired t-test was used for statistical significance.

Table 3 shows the paired t-test results for the comparison of pre-test and post-test scores.

Table 3. *Comparison of Pre-test and Post-test Scores*

Test Time	Mean. Dif.	SD Dif.	SE Dif.	T	sd	p	Cohen's d	Impact
Feeling	-0,81	0,28	0,06	-14,42	25	0,000	3,872	Enormous
Thought ¹	0,99	0,26	0,05	19,27	25	0,000	5,663	Enormous
Willingness to Take Action	-0,45	0,54	0,11	-4,23	25	0,000	0,662	Medium
ENVIRONMENTAL ATTITUDE TOTAL	-0,75	0,21	0,04	-18,29	25	0,000	3,667	Enormous

1: Items in the Thought dimension were reverse coded.

According to Table 3, it was concluded that there was a significant difference between the pre-test and post-test mean scores of emotion ($t=-14.42$; $p<0.05$), thought ($t=19.27$; $p<0.05$), desire for action ($t=-4.23$; $p<0.05$) sub-dimension scores and total environmental attitude scale ($t=-18.29$; $p<0.05$). There was a significant increase in environmental attitude as a result of 5-week drama practice within the scope of social studies course. The effect of 5-week drama practise on environmental attitude within the scope of social studies course was found to be at a tremendous effect level ($d > 2$). Similarly, the effect of the 5-week drama practise on emotions and thoughts within the scope of the social studies course was found to be at a tremendous effect level, and its effect on the desire for action was found to be at a moderate level ($0.50 < d < 0.80$).

Findings Related to Students' Views on Environmental Problems

In a 5-week period, the students' views on environmental problems obtained from the interviews conducted with the students in line with semi-structured interview forms before and at the end of the drama in education practices carried out with three different activities were analyzed and the findings obtained were presented in tables. Some students' opinions were presented as cross-sections. The environmental problems that stand out in the answers given to the question asked to determine the students' views on environmental problems before the drama in education practices are shown in Table 4 and Table 5 before and after the practise.

Table 4. *Students' Views on Environmental Problems Before the Practise*

Theme	Sub-Theme	Codings	Frequency
ENVIRONMENTAL PROBLEMS	Environmental Pollution	Water pollution	5
		Air pollution	6
	Waste Problem	Factory waste	4
		Human waste	7
		Lack of recycling	5
	Unconscious Urbanization	Constructions	3
		Destruction of forests	4
Total			34

When the students' views on environmental problems before the drama practices were examined, it was determined that the student responses were clustered around three sub-themes. When student opinions were analyzed, 34 frequencies were identified around 7 different coding for environmental problems. Some of the student opinions are as follows;

Stu.1 “We all know that there is an order to everything in the universe. What would happen if this order did not exist? Without order in the universe, we wouldn't have four seasons, or it would be either too cold or too hot. Of course, this would lead to imbalance. And so is nature. The lives of the creatures living in nature are in their own hands. But nobody realizes this. In nature, people do a lot of damage to trees.”

Before the drama practices, the students' answers to environmental problems were mostly limited to waste problems, environmental pollution and unconscious urbanization.

Stu.2 “I think one of the most important problems in our world today is garbage. It is constantly increasing. It needs to be utilized well. Recycling should increase. I think this is one of the most important environmental problems.”

The fact that students frequently mentioned recycling, deforestation, and unconscious urbanization before the practices may be attributed to the fact that they were exposed to these topics in the social studies course.

Stu.3 “The number of people in our country and the world is constantly increasing. So we are constantly building new houses. Cities are growing. We have to cut down forests. Some cities are too crowded, some too sparsely populated, which brings other problems...”

Stu.4 “When I think of environmental problems, the first thing that comes to my mind is the waste from factories. Of course, something I watched on the news had a big effect on this. For example, a factory in Istanbul has been dumping its wastes into a stream for many years...Pollution is the most important problem in my opinion...Water, air, environmental pollution...”

Table 5. Students' Views on Environmental Problems at the End of the Practice

Theme	Sub-Theme	Codings	Frequency
ENVIRONMENTAL PROBLEMS	Environmental Pollution	Water pollution	2
		Air pollution	3
		Soil pollution	5
		Marine pollution	7
	Unconscious Urbanization	Light Pollution	2
		Noise Pollution	3
		Destruction of wildlife	6
		Destruction of agricultural land	8
		Forest destruction	9
	Utilization of Natural Resources	Unconscious water consumption	5
		Unconscious agriculture	5
		Low use of clean energy	6
	Unconscious Hunting	Hunting	2
Total			63

At the end of the drama practices, when the students' views on environmental problems were analyzed, it was determined that the answers produced 63 frequencies with 13 different codes around 4 different sub-themes. Some of the student opinions are as follows;

Stu.5“... Our world has changed a lot because in the old days in our world agriculture, land and things were not grown well, but nowadays factories, agriculture, land are better looked after and new things are coming out. People in the world have become friends and they live their lives better but some people don't keep the world clean. They throw the smoke of the factories around, people cannot breathe well. That's why people get sick. It would be nice if they kept the nature and the environment clean. So that some people won't get sick.”

Stu.6“When we look at the impact of humans on our environment, we do not think of beautiful landscapes. In drama sessions, we found ways to correct the consequences of human pollution of the environment and we acted out the bad effects. If we remember the studies we did, we acted out the events related to the damages caused by humans to the environment. In fact, once we visited the places around the school, took photos of them and hung them on the ropes and made a presentation. In another study, we played out the events that occurred as a result of the drying up of Lake Aral due to people's unconscious agriculture and again we looked for solutions...”

Stu.7“...A friend of ours wrote an article about the thoughts of the fish dying because Lake Aral was drying up, and I was very impressed by it. As a result, our perspective on environmental pollution changed much more. As a result, I realized that the environmental pollution caused by humans leads to both visual pollution, the death of animals and the lack of tourists due to the drying up of Lake Aral, in other words, it causes a lot of problems. In fact, we have learned that a tiny piece of packaging that we throw on the ground and say that it will rot in nature anyway causes a lot of problems. I promised myself that I will pay more attention to not polluting the environment from now on.”

At the end of the practices carried out in the study process, the students evaluated the problems they were aware of in a multidimensional way and produced answers about the multidimensionality of the events. After the drama practices, the students' answers diversified and the issues addressed were evaluated in depth by the students.

Findings Related to Student Opinions on Drama Practices in Social Studies Lessons

Student opinions on the realization of drama practices within the scope of social studies course were obtained through interviews conducted in line with the activity diary and semi-structured interview form. Students' views on the realization of drama activities in education within the scope of the subject in social studies lesson hours were examined and coding and sub-themes were determined in line with frequently recurring expressions. The findings are presented in Table 6.

Table 6. *Student Opinions on the Use of Drama in Social Studies Lessons*

Theme	Sub-Theme	Codings	Frequency
DRAMA IN SOCIAL STUDIES TEACHING	Feelings	Fun	9
		Blissful	7
		Exciting	6
	Quality of Teaching	Fluent	5
		Catchy	5
	Social Interaction	Enhancing communication	7
		Cooperation - group work	4
	Negative Expressions	Time consuming	3
		Tension-building	2
Total			48

Analyzing the students' views on the use of drama method in the social studies course, a total of 48 frequencies were determined with 9 different coding around 4 different sub-themes. Some student responses are as follows;

Stu.8 “*I had never thought of the idea of making drama about social studies subjects before. I thought it was only done in Turkish lessons or theater or something. But it was very nice to deal with environmental issues in the social studies lesson in this way.*”

Stu.9 “*... I know it's not always possible, but let's do drama like this, not for a long time, but for 1-2 lessons, please. It was a lot of fun and the lessons went very well.*”

Stu.10 “*... What I like most about drama is doing group work. This strengthens our communication with our friends. We get to know each other better...*”

Stu.11 “*I think the best interpretation of these events is this. No matter what anyone says, we will all remember these events. We will remember how much we laughed and how much fun we had and the Lake Aral.*”

Stu.12 “*I can't deny that we had a lot of fun, but I get very nervous at events like this. I think it will be my turn, etc. So it was both beautiful and difficult for me...*”

Stu.13 “*Everyone talks about social studies lessons as very fun. I think the same, but we will fall behind in the subjects if we always teach like this... I think we should do it again but for 1 or 2 lessons or 1 day....*”

Examining the answers given by the students regarding the use of drama method in the social studies course, it was concluded that the students positively evaluated the realization of practices that made the course process richer, that they had the opportunity to learn by having fun in this process, and that they thought that they improved themselves in public speaking and role taking.

Discussion, Conclusion and Recommendations

In order to increase environmental awareness in students and to improve their environmental attitudes in the dimensions of emotion, thought and willingness to take action, this study carried out with a 5-week drama application within the scope of social studies course subjects, was carried out

with 26 students at the 7th grade level. According to the results of the environmental attitude scale applied as pre-test and post-test, it was determined that students experienced a positive change in the sub-dimensions of emotion, thought and willingness to act within the scope of environmental attitude. The average scores of the students increased from 3.45 to 4.25 points in the emotion dimension, from 3.09 to 2.10 points in the thought dimension (reverse items), and from 3.39 to 3.84 points in the willingness to act dimension. The total result for the related part of the scale reached 4.00 points from 3.25 points at the end of the drama practices. At the same time, students' views on environmental problems were taken before and at the end of the application and the change in awareness and consciousness about environmental problems was tried to be determined. Analyzing the students' opinions, it was noted that the students evaluated environmental problems in a limited framework before the practices. However, at the end of the practices, it was observed that students' thoughts on environmental problems diversified and they gained knowledge on this subject. It was revealed that before the drama practices, students' views on environmental problems formed a total of 34 frequencies with 7 coding titles under 3 sub-themes. At the end of the practises, students' views on environmental problems reached 63 frequencies with 13 coding titles under 4 sub-themes. According to the evaluations made to determine the opinions of the students about the use of drama method in the teaching of social studies course subjects within the scope of the research; it was concluded that the students characterized the social studies course conducted with drama method as fun, pleasing, fluent, memorable, increasing communication, cooperation and group work. On the other hand, some students evaluated the social studies course conducted with drama method as tense from time to time, and some students thought that such practices were time-consuming and caused them to fall behind in the classes.

Karabulut and Güven (2022), who investigated the effects of the process carried out with creative drama activities in social studies course on students in terms of critical thinking skills and environmental sensitivity, revealed that creative drama activities had a significant positive effect on the development of students' critical thinking skills and environmental sensitivity. The results of Karabulut and Güven's study, in which the development of students in related fields was determined with the critical thinking tendency scale and environmental sensitivity scale, show that drama activities have a significant effect on gaining skills and developing sensitivity in different subjects.

Ayna and Günday (2022) investigated the effects of creative drama technique within the scope of improving reading skills in English lesson and found that students' reading skills improved significantly at the end of the studies carried out in a 14-week period with quantitative data.

In the thesis study conducted by Ustaoglu (2022), the effects of drama activities on students' academic achievement and permanent learning on the subjects of greatest common divisor and least common multiple within the scope of mathematics course were investigated. It was found that academic achievement was significantly better in the experimental group in which drama was applied within the scope of the subject taught with two different teaching processes in the experimental and control groups compared to the control group. At the same time, the positive effects of the teaching process carried out with drama activities on permanent learning are included in the research results.

In his study on the role of drama activities in social skills education, Uslu (2022) examined the effect of drama activities in skill acquisition processes based on teacher opinions. Uslu (2022), who collected the opinions of teachers who included drama activities at least once a week as an in-

class activity, concluded that drama activities were effective in the processes of gaining all social skills, especially social adaptation, communication, self-control, conflict resolution and cooperation skills. Gezen (2022), in his study on the importance of learning with drama practices in preschool, concluded that drama-based activities motivate students. We can say that this is an important result for determining the effects of drama method in different age groups. On the other hand, the positive results obtained in the studies investigating the effect of drama-based intervention program for problematic internet use in gifted adolescents and the effect of drama-supported psychotherapy on the problem solving and subjective well-being levels of students with special needs show that drama practices have significant effects on meeting the needs of students with different needs in different age groups (Gümüş- Demir, Güler, Sevimli, 2022; Akgül, Atalan- Ergin, Uzunpınar, 2021).

When the studies investigating the effects of drama practices on various variables in different learning areas are examined, it is seen that drama method is effective in developing skills and increasing sensitivity and awareness towards a subject. At the same time, the results obtained in the studies on the effects of drama practices on students' academic achievement and permanent learning show that drama is effective in terms of increasing the quality of teaching processes and increasing academic achievement accordingly. On the other hand, the current study identified student opinions that can be evaluated within the scope of negative opinions on the use of drama method. We observed that some students had a negative attitude towards the practices from time to time because they were nervous during the drama practices and hesitated to take the floor. It was also observed that some students evaluated the practices as time-consuming. Similar findings were found in Koçyigit and Karatay's (2022) study on students' views on drama lesson. However, it is seen that the students who were afraid to take the floor before the practises, who avoided going on stage and speaking in front of people, stated that they overcame such situations at the end of the practises.

As a result, we can say that drama practices often have a positive effect on students at different levels and in different types of achievement. However, in order to determine the effects of drama practises, it is important to carry out practises in different fields, at different levels with students with different needs in order to determine the positive or negative situations of the drama method. In this context, we can suggest that researchers who will conduct studies with drama method should conduct studies in different grade levels and learning areas that will not fall into repetition by scanning the subjects that have been researched in the literature.

In line with the results obtained from the research, course processes can be enriched with different contents on environmental issues in order to improve students' environmental attitudes. In order to address the fact that drama practices are expressed by some students as stressful, lessons can be designed with learning methods in which students can express themselves more and take the floor, and extracurricular exercises and activities can be planned.

References

- Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(5), 7-50. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ydrama/issue/60248/876580>
- Adıgüzel, F. B. (2017). “Yaratıcı dramayla kitap kurdu olunur mu?” Çocuk kitaplarıyla okuma sevgisi ve ilgisi kazandırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 367-394. DOI: 10.16916/aded.331238
- Ak, M. M. & Oruç, Ş. (2022). Sosyal bilgiler derslerinde oyunlaştırma. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 5(1), 22-37. DOI: 10.53046/ijotem.1112220
- Akgül, G., Atalan-Ergin, D. & Uzunpınar, S. (2021). Üstün yetenekli ergenlerde problemler internet kullanımı ve siber zorbalık: Drama temelli bir müdahale programının etkililiği. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 16(2), 167-190.
- Aktaş, V., Tokmak, A. ve Kara, İ. (2021). Sosyal bilgiler ders kitaplarının küresel sorunlar açısından incelenmesi: Fransa ve Türkiye örneği. *Öğretmen Eğitiminde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 266-289. <https://doi.org/10.29329/jirte.2021.408.6>
- Ayna, D., & Günday, R. (2022). Yaratıcı drama tekniği kullanımının 8. sınıf İngilizce dersi okuma becerisinin geliştirilmesinde başarıya etkisi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education*, 41(1), 187-222.
- Bahar, Y., & Bümen, N. T. (2022). Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında kaynaşıklık üzerine sistematik bir analiz. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 520-554.
- Best, D. (1996). Research in drama theatre in education: The objective necessity. In J. Somers (Ed.), *Drama and theatre in education: Contemporary research* (pp. 3–25). North York, ON: Captus Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (14. Baskı). Ankara: PEGEM Akademi.
- Catterall, J. (2007). Enhancing peer conflict resolution skills through drama: An experimental study. Research in Drama Education: *The Journal of Applied Theatre and Performance*, 12, 163-178. <http://dx.doi.org/10.1080/13569780701321013>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Routledge. ISBN 978-1-134-74270-7.
- Creswell, J. W., Plano Clark, V. L. (2014). Karma yöntem desen seçimi. (Çev: A. Delice), *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi* içinde, (s.61-116).Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çakmak, Z., Akgün, İ. H. & Salur, M. (2022). Sosyal bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılmış tezlerin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(82), 528-545. DOI: 10.17755/esosder.1006417
- Çelik, K. & İlhan, G. O. (2021). Çocuk haklarına yönelik eğitici çizgi roman: “Sadece Biriym”. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6 (1), 262-279.
- Çetinkaya-Aydoğdu, C. & Kırpık, C. (2021). Sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına ilişkin öğrenci görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 16(2), 285-308.
- Feng, M. (2022). The use of drama pedagogy in teaching morality in a Chinese primary school. *ECNU Review of Education*, 20965311221089674.
- Gezen, E. (2022). Okul öncesi eğitimde yaratıcı drama ile öğrenmenin önemi. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 490-500. DOI: 10.47525/ulasbid.1087162
- Gümüş-Demir, Z., Güler, K. & Sevimli, D. (2022). Yaratıcı drama destekli grup psikoterapisinin özel gereksinimli çocuğu olan annelerin problem çözme ve öznel iyi oluş düzeylerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 17(1), 1-16.
- Güngör, O. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında (2017-2018 dönemi) Hitit tarihinin tarih öğretimi açısından değerlendirilmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Hedges, L.V., Olkin, I. (1985). *Statistical methods for meta-analysis*. Orlando: Academic Press.
- İlhan, G. & Oruç, Ş. (2019). Sosyal bilgiler dersinde çizgi roman kullanımı: Teksas tarihi. *Eğitim ve Bilim*, 44(198), 327-341.

- Joronen, K., Konu, A., Rankin, H. S., & Astedt-Kurki, P. (2011). An evaluation of a drama program to enhance social relationships and anti-bullying at elementary school: A controlled study. *Health Promotion International*, 27, 5–14.
- Kara, İ., & Özdemir, N. (2020). Hazard perception and disaster information of Turkish secondary school students. *J. Educ. Black Sea Region*, 6(1), 62-78
- Karabulut, Ö. & Gençtürk Güven, E. (2022). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin eleştirel düşünme ve çevresel duyarlıklarına etkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (Özel Sayı), 295-322. DOI: 10.33711/yyuefd.1068110
- Kılıç, M. S. & Receptoğlu, S. (2022). Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adaylarının pandemi döneminde ve öncesinde informal öğrenmelerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(1), 1-28. DOI: 10.17152/gefad.930554
- Kırkık, K. A. (2022). Yenilikçi okulların geleceği. K. A. Kırkık (Ed.) *Yenilikçi Okullarda Öğrenme ve Öğretim* içinde, 325. İstanbul: Efeakademi Yayınları
- Koçyiğit, S. & Karatay, H. (2022). Ortaokullardaki seçmeli drama dersinin uygulama sürecine yönelik görüşler. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 17(2), 191-216.
- Mages, W. (2010). Creating a culture of collaboration: The conception, design, and evolution of a head start theatre in-education program. *Youth Theatre Journal*, 24, 45-61. <http://dx.doi.org/10.1080/08929091003732989>
- Metin Göksu, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının öğretimine yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(5), 1946-1955. DOI: 10.24106/kefdergi.4039
- Oğuz Haçat, S. & Demir, F. B. (2018). Sosyal bilim disiplinlerine göre 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki kazanımların değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(2), 27-56.
- Özalkan, G. Ş. (2021). Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme: Pandemi sürecinde sosyal bilimler eğitimi yeniden düşünmek. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, (Özel Sayı), 18-26.
- Özata Yücel, E., & Özkan, M. (2014). Ortaokul öğrencilerine yönelik çevresel tutum ölçeği geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 27-48.
- Öztürk, Ç. & Korkmaz, Ö. (2020). Teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine dönük tutumlarına ve problem çözme becerilerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(1), 1-18.
- Saklan, E. & Karakütük, K. (2022). Türkiye’deki Suriyeli eğitim çağı çocuklarının eğitim süreçleri üzerine bir çözümleme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 51-76. DOI: 10.17860/mersinefd.975386
- Sarıgöl, B. (2022). 2018 Sosyal bilgiler öğretim programının dijital okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliğinin incelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 3(1), 8-17.
- Sawilowsky, S (2009). New effect size rules of thumb. *Journal of Modern Applied Statistical Methods*. 8(2), 467-474.
- Somers, j. (1994). *Drama in the curriculum*, London: Cassel
- Şimşek, N. (2008). Sosyal bilgiler dersinde coğrafi bilgi sistemleri CBS teknolojisinin kullanılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 191-198.
- Uslu, E. M., (2022). Sosyal beceri eğitiminde drama çalışmalarının rolü. A. Oğuz, Y. Ulutürk Sakarya (Ed.). *Sosyal Bilimlerde Yeni Araştırmalar VI* içinde, (s. 137 - 157). Ankara: Berikan Yayınevi
- Ustaoglu, T. (2022). *Sekizinci sınıf matematik dersi EBOB-EKOK konusunun yaratıcı drama ile öğretiminin başarı ve kalıcılığa etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ütkür Güllühan, N. & Bekiroğlu, D. (2022). Sosyal bilgiler öğretim programlarının karşılaştırılması: Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye Örneği. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(2), 787-804. DOI: 10.24315/tred.938184
- Van de Water, M. (2021). Drama in education: Why drama is necessary. *SHS Web of Conferences*, 98.
- Yeşiltaş, E. & Akcan, C. (2022). Sosyal bilgiler eğitiminde proje tabanlı öğrenme ile ilgili araştırmalara yönelik bibliyometrik bir analiz. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 39-49.

- Yılmaz, E., Ablak, S. & Akpınar, E. (2022). Sosyal bilgiler eğitimi alanında coğrafya konuları üzerine yapılmış bilimsel yayınlara analitik bir bakış. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 365-384. DOI: 10.17679/inuefd.1083455
- Yılmaz, K. & Kaya, M. (2011). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih algısı ve tarih öğretimine pedagojik yaklaşımları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 73-95.
- Yılmaz, S., Tuncay, C. (2022). Sosyal bilgiler derslerinde drama yöntemiyle öğretimin sosyal beceri, empatik beceri ve akademik başarıya etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(35), 1154-1154.

Annexes

1. SESSION PLAN

Topic: People, Places and Environments / Lake Aral Activity

Participants: 7/B class students

Duration: 3 hours

Tools and materials: Newspaper article, related articles, visuals about Lake Aral (before and after), kraft paper, crayons, music

Methods Drama in education

Techniques: Teacher role-play, corridor of consciousness, organizing meetings, character building, hot chair

Main Outcome

- Recognizes the importance of using nature correctly in the context of environmental awareness and takes action to correct ongoing mistakes.

Sub Outcomes

- Realizes that using the soil unconsciously will have irreparable consequences.
- Realizes the effect of pesticides used in agriculture on nature.
- Realizes the effect of unconscious irrigation on nature.
- Realizes that while benefiting from the blessings of nature, they should not harm it.
- Realizes that agriculture can harm the environment.
- Realizes that they can benefit from nature without harming the environment.
- Persuades others not to pollute nature.

WARMING

EVENT 1: The teacher tells the participants about the work they did in the previous session. The activities, studies, agricultural activities are discussed.

ROLEPLAY

EVENT 2:

The teacher takes on the role of the head of the cooperative and calls the villagers to a meeting, taking with him the participants who played the role of engineers in the previous session. He/she asks the participants if they have noticed anything in the environment and the lake (based on the warnings about spraying in the previous lesson). They discuss with the villagers and engineers what they have noticed. If he/she does not get enough answers from the villagers, he/she introduces a newspaper article titled “ENVIRONMENTAL DISASTER IN ARAL LAKE”. In the newspaper article, it is written that the lake has started to recede, the fish have decreased, some insect species have become invisible, the climate and vegetation have started to deteriorate. The reasons are written in a list and hung on the board. A short break is given

EVENT 3:

Before the participants enter the hall, photographs are placed in piles on the floor. Each pile is related to an occupational group. The first group is about farmers, with photos of people farming and desert lands. The second group is about maritime transportation. There are photographs of working ports and ships, ports with no water in front of them, and ships on land. The third group is about tourism. There are photographs of a hotel on the edge of Lake Aral and photographs of hotels in the middle of the desert where the water has receded in front of them. The fourth group is about fishing. There are pictures of fishing boats and photos of fish drying on the land, boats on land and the lake drying up. The fifth group belongs to the fish canning factory. There are photographs of a functioning factory and a closed factory. Participants are asked to stay near a group of photographs of their choice. Those gathered at the beginning of each cluster are asked to form a group. The groups are asked to improvise the situation they are in, taking into account the before and after of the photographs.

INTERIM ASSESSMENT

Considering the reasons identified in the second activity, the political, social, cultural, economic, etc. consequences of this disaster are determined and written on kraft paper and hung on the board.

EVENT 4:

Kraft paper is laid on the floor and a volunteer participant lies on it and draws around it. Participants are asked to create a farmer character from the drawn shape using crayons. The created character is dressed on a participant. And it is explained that this farmer wants to sow his fields. However, our farmer has a dilemma between using too much pesticide and fertilizer to get a lot of product and not harming the nature by doing organic farming.

After the character is created, the participants are divided into two groups. One group is told that they have to convince the farmer to use a lot of pesticides and fertilizers and the other group is told that they have to convince the farmer to produce without harming nature.

After the instructions are given, a corridor of consciousness is created with two opposing views and our farmer is allowed to reach a decision by passing through this corridor.

ASSESSMENT

EVENT 5:

In this evaluation activity, the farmer is asked the following questions:

1. What decision did you reach at the end of the corridor?
2. Which conversations influenced you to make this decision?
3. Were there any statements in the opposing group that made you lose your mind?

The topic is discussed by asking questions. Participants can also ask questions using the hot chair technique.

